

NOTA DIERENWELZIJN GEMEENTE RIJSWIJK AUGUSTUS 2017

Foto van Anita Voortman

Voorwoord

Rijswijk heeft met deze nota haar eerste nota dierenwelzijn opgeleverd. Een nota die niet alleen tot stand gekomen is met en door dierenwelzijnorganisaties, maar ook inwoners hebben input geleverd. Omdat Rijswijk dierenwelzijn een belangrijke plek wil geven door pro- actief dit welzijn te bevorderen, dit te willen integreren in gemeentelijk handelen en door bewustwording over welzijn te vergroten.

Bijzonder in deze nota is niet alleen de aandacht voor gezelschapsdieren, maar ook voor in het wild levende dieren, zoals vogels, vlinders en de bijen.

Met deze nota is dierenwelzijn officieel als portefeuille belegd en is het een continu aandachtsgebied geworden, dat verder verankerd zal worden in de nieuwe omgevingswet. En bovenal, een onderwerp dat samen met de dierenorganisaties en inwoners stevast op de agenda zal staan!

Marloes Borsboom

Wethouder dierenwelzijn

INHOUD

<u>Hoofdstuk 1. Inleiding</u>	2
<u>1.1. Aanleiding</u>	2
<u>1.2. Doelstellingen</u>	2
<u>1.3. Wettelijk kader</u>	3
<u>1.4. Het begrip dierenwelzijn</u>	3
<u>1.5. Afbakening</u>	3
<u>1.6. Opbouw van de nota</u>	4
<u>Hoofdstuk 2. Speerpunten van beleid</u>	5
<u>Doelstelling 1:</u>	5
<u>Het bevorderen van dierenwelzijn in gemeente Rijswijk.</u>	5
<u>2.1.1 Een gezond leefklimaat voor gezelschapsdieren.</u>	5
<u>2.1.2 Bescherming, behoud en diversiteit van in het wild levende dieren bevorderen.</u>	7
<u>2.1.3 Samenwerking tussen dierenwelzijn organisaties bevorderen</u>	8
<u>Doelstelling 2</u>	10
<u>Het integreren van de afweging dierenwelzijn in het gemeentelijk handelen en daarin zelf het goede voorbeeld geven.</u>	10
<u>2.2.1 Dierenwelzijn borgen in de gemeentelijke organisatie.</u>	10
<u>2.2.2 Dierenwelzijn als afweging integreren in het gemeentelijk handelen</u>	11
<u>2.2.3 Keten van handhaving optimaliseren</u>	13
<u>Doelstelling 3</u>	15
<u>Het bevorderen van de bewustwording van dierenwelzijn onder de inwoners van Rijswijk.</u>	15
<u>2.3.1 Bewustwording van dierenwelzijn onder onze inwoners bevorderen</u>	15
<u>Hoofdstuk 3. Begroting</u>	17
<u>BIJLAGEN:</u>	18
1. Literatuurlijst & websites	27
2. De gesprekspartners	28
3. De inventarisatie	29

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Dierenwelzijn krijgt een steeds prominentere plek in de maatschappelijke en politieke agenda. Dit is terug te zien in de actualisering en aanscherping van Europese en landelijke wetgeving en bijbehorende besluiten op het gebied van dierenwelzijn maar veel belangrijker nog, de aandacht die lokale overheden geven aan het thema met het opstellen van hun eigen nota dierenwelzijn.

In november 2016 is de gemeenteraad Rijswijk akkoord gegaan met de inzet van budget voor het opstellen van een nota dierenwelzijn.

In januari 2017 is deze opdracht intern belegd en verscheen in februari 2017 de startnotitie dierenwelzijn met daarin onder andere een planning om nog voor de zomervakantie 2017 de nota dierenwelzijn op te leveren. Input voor deze nota is opgehaald door:

- gesprekken te voeren met tal van betrokken personen bij dierenwelzijn zowel intern bij gemeente als extern bij dierenwelzijn organisaties;
- bureauonderzoek te verrichten op diverse wet- en regelgeving, aanpalende beleidsnota's zoals het groenbeleidsplan en MJP duurzame gemeente, de nota met aanbevelingen van de dierenbescherming, nota's dierenwelzijn van andere gemeenten en websites van dierenwelzijnsorganisaties;
- een raadpleging bij onze inwoners middels een online enquête dierenwelzijn met in totaal 541 respondenten;
- een participatiebijeenkomst met interne en externe partners aan de hand van stellingen gebaseerd op de inventarisatie.

De opbrengst van deze inventariserende fase is terug te vinden in de bijlagen. Het beeld dat deze inventarisatie oplevert is dat er al heel veel wordt gedaan aan dierenwelzijn in Rijswijk, dit erg versnipperd is georganiseerd en gedocumenteerd, met hier en daar een hiaat in het aanbod en een aantal overeenkomsten die geactualiseerd moeten worden. In dit document is de vertaalslag gemaakt van de vaak hele concrete suggesties en aanbevelingen uit die inventarisatie naar speerpunten van beleid en lange termijn doelstellingen.

1.2. Doelstellingen

Het doel van deze nota dierenwelzijn is drieledig:

- 1 Het bevorderen van dierenwelzijn in gemeente Rijswijk.
- 2 Het integreren van de afweging dierenwelzijn in het gemeentelijk handelen en daarin zelf het goede voorbeeld geven.
- 3 Het bevorderen van de bewustwording van dierenwelzijn onder de inwoners van Rijswijk.

1.3. Wettelijk kader

Zie bijlage 3 voor een uitgebreide uitwerking van de Wet dieren 2013, Wet natuurbescherming 2017, Wet op de dierproeven 2014 en overige van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

1.4. Het begrip dierenwelzijn

Dierenwelzijn omvat zowel het fysiek als het geestelijk welzijn van dieren en wordt vaak omschreven en getoetst aan de hand van de vijf vrijheden, vervat in artikel 1.3.3 van de Wet dieren:

1. Dieren zijn vrij van honger en dorst. Ze hebben gemakkelijk toegang tot vers water en een adequaat rantsoen.
2. Dieren zijn vrij van ongemak. Ze hebben een geschikte leefomgeving inclusief onderdak en een comfortabele rustplaats.
3. Dieren zijn vrij van pijn, verwonding en ziekte. Er is sprake van preventie en een snelle diagnose en behandeling.
4. Dieren zijn vrij van angst en stress. Er is zorg voor voorwaarden en behandelingen die geestelijk lijden voorkomen.
5. Dieren zijn vrij om normaal gedrag te vertonen. Ze hebben voldoende ruimte, goede voorzieningen en gezelschap van soortgenoten.

Deze vijf vrijheden zijn goed toepasbaar op dieren met een eigenaar, die primair verantwoordelijk is voor het welzijn van diens eigen dier, maar lastiger te hanteren bij dieren die leven in het wild. Voor wilde dieren hanteren we dan ook de omschrijving van de zorgplicht voor dieren en hun leefomgeving:

“een ieder die weet, of vermoedt, dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor flora of fauna optreden, dit handelen achterwege laat. Is dit niet mogelijk, dan moet een poging ondernomen worden om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken”.

1.5. Afbakening

Waar gaat deze nota niet over:

De proefdieren in het Biomedical Primate Research Centre (BPRC).

De wet- en regelgeving hiervoor is nadrukkelijk belegd bij de Rijksoverheid en ook Europese en Internationale wet – en regelgeving is van kracht. De bevoegdheid van gemeente reikt niet verder dan het wel / niet verlenen van toestemming om bij het BPRC te mogen demonstreren en het wel / niet afgeven van een vergunning bij renovatie, verbouw, nieuwbouw of sloop. Als gemeente hebben we geen enkele zeggenschap over de bedrijfsvoering van BPRC of invloed op de afbouw van hun activiteiten of zelfs sluiting. Dat is voorbehouden aan Rijksoverheid en is om die reden niet opgenomen in deze beleidsnota dierenwelzijn van gemeente Rijswijk.

Landbouwdieren

Landbouwdieren of productiedieren zijn ook niet opgenomen in deze nota omdat er in Rijswijk geen bedrijfsmatige veehouderijen of megastallen (bio industrie) gevestigd zijn. De landbouwdieren die hobbymatig worden gehouden vallen onder gezelschapsdieren en worden door hun eigenaar nadrukkelijk als hobbydier gehouden en dus niet voor commerciële productie- of consumptiedoeleinden. Voor deze hobby dieren is overigens dezelfde wetgeving van kracht als bij landbouwdieren. Gemeente Rijswijk verpacht wel een aantal weilanden aan een veehouder uit Westland om zijn koeien op te laten grazen. Dit valt onder het beleid “Veeweiden en schuilstallen” waarover het college op 18 april 2017 heeft besloten.

Inperking van keuzevrijheid

Wat we met deze beleidsnota ook zeker niet beogen is om als gemeente met een belerende vinger het gedrag van onze inwoners of onze maatschappelijke partners te veroordelen of middels verplichtingen en verboden hun keuzevrijheid in te perken. De keuzevrijheid van onze inwoners om wel of niet te kiezen voor diervriendelijke producten en consumptie. De keuzevrijheid van bedrijven en winkels om bijvoorbeeld producten te verkopen die niet proefdiervrij zijn of afkomstig zijn uit de bio industrie. Wat we wel beogen is meer bewustwording teweeg te brengen waardoor onze inwoners en maatschappelijke partners wellicht meer diervriendelijke keuzes gaan maken.

Als hogere wetgeving of bestaand beleid van toepassing is

Op een aantal suggesties die gedaan zijn tijdens de inventarisatiefase is gebleken dat er hogere wetgeving of bestaand beleid van toepassing is, die bepalend / leidend is voor ons gemeentelijk handelen. Het formuleren van aanvullend beleid is dan niet nodig omdat het al geregeld is. Dit betreft bijvoorbeeld de afweging dierenwelzijn bij een evenementenvergunning, het verbod op het verstoren van broedende vogels, het euthanasiebeleid voor niet socialiseerbare honden, de bestrijding van geluidsoverlast door (waak) honden, de bestrijding van plaagdieren en het uit (laten) voeren van een ecologische toets bij ruimtelijke ingrepen. Wet- en regelgeving op het gebied van dierenwelzijn is complex en meer duidelijkheid verschaffen in de rol en verantwoordelijkheid van betrokken partijen (gemeente, inwoner, organisaties) nemen we mee in ons communicatieplan (zie paragraaf 2.3).

1.6. Opbouw van de nota

In hoofdstuk 2. wordt de verbinding gemaakt tussen de concrete aanbevelingen vanuit de inventarisatie en de veel abstractere doelstellingen vanuit het gemeentebestuur. In hoofdstuk 3. volgt een plan van aanpak inclusief tijdsplanning en begroting. In de bijlagen is de opbrengst van de inventarisatie opgenomen. Om qua tekst niet teveel in herhaling te vallen t.o.v. deze inventarisatie verwijzen we naar de bijlagen voor nadere informatie over de gedane suggesties en de nog te nemen maatregelen.

Hoofdstuk 2. Speerpunten van beleid

Per doelstelling zijn speerpunten van beleid uitgewerkt met een beschrijving van datgene we willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat dat gaat kosten.

Doelstelling 1:

Het bevorderen van dierenwelzijn in gemeente Rijswijk.

De eerste doelstelling van deze nota betreft alle dieren in Rijswijk of deze nu particulier als gezelschapsdier of als hobbydier worden gehouden of bedrijfsmatig in een kinderboerderij of manege of in de vrije natuur leven. Het gaat echter niet over de proefdieren in BPRC omdat wij als gemeente daar geen beleid op kunnen formuleren daar dit nadrukkelijk bij Rijks- en Europese overheid ligt. We komen binnen deze doelstelling tot de volgende speerpunten van beleid.

2.1.1 Een gezond leefklimaat voor gezelschapsdieren.

Onder gezelschapsdieren verstaan we onder andere honden, katten, cavia's, konijnen, vogels, reptielen, amfibieën en vissen maar ook hobbymatig gehouden landbouwhuisdieren zoals schapen, geiten, paarden en kippen. Regels met betrekking tot gezelschapsdieren zijn vastgelegd in de Wet dieren en nader uitgewerkt in het Besluit houders van dieren en het Besluit gezelschapsdieren. Uit de inventarisatie blijkt dat we al heel veel doen voor onze gezelschapsdieren mede door inzet van hun eigenaars en onze maatschappelijke partners dierenwelzijn. Er zijn echter ook een aantal hiaten geconstateerd (zoals bijvoorbeeld het ontbreken van een overeenkomst met kinderboerderij de drassige driehoek), en moet er in een aantal gevallen bestaand beleid en/of een overeenkomst geactualiseerd worden (zoals bijvoorbeeld het hondenbeleid en de overeenkomst met kinderboerderij het Akkertje).

Hoe ziet het nieuwe hondenbeleid er straks uit?

Wat willen we bereiken?

We geven als gemeente samen met onze maatschappelijke partners dierenwelzijn al uitvoering aan de wettelijke taken dierenwelzijn zoals bijvoorbeeld het opstellen en naleven van hondenbeleid en de opvang en het vervoer van gezelschapsdieren in nood. In eerste instantie is de eigenaar uiteraard zelf verantwoordelijk voor het welzijn van zijn / haar eigen gezelschapsdier maar soms heeft die eigenaar daar wat ondersteuning bij nodig als het dier bijvoorbeeld ziek wordt of overlast veroorzaakt. Wat we als gemeente willen bereiken is een gezond leefklimaat voor gezelschapsdieren door een adequaat aanbod aan voorzieningen en faciliteiten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- A. Het huidige hondenbeleid dateert uit 2008 en gaan we evalueren en actualiseren. In deze evaluatie nemen we onder andere mee de hondenbelasting, de opruimplicht van hondenpoep en de rol van hondeneigenaren en gemeente daarin, de (verbetering van de) veiligheid in en rondom de losloopgebieden voor honden en het protocol voor bijtincidenten a.d.h.v. nieuwe landelijke wetgeving.
- B. De chipacties voor katten (in tegenstelling tot chippen van honden is dit niet wettelijk verplicht) in de maand Juni door dierenklinieken Eisenhower en Leeuwendaal gaan we actiever in communicatie en met financiële compensatie ondersteunen.
- C. De overeenkomst met kinderboerderij het Akkertje gaan we actualiseren en ook met de vrijwilligers van kinderboerderij de Drassige driehoek leggen we de mondelinge afspraken vast in een overeenkomst.
- D. De op 18 april 2017 vastgestelde visie en voorwaarden van veeweiden gaan we uitvoeren.
- E. De dierenambulance geven we een ontheffing voor parkeren en een ontheffing om indien nodig gebruik te mogen maken van de tram-busbaan.
- F. De vergoeding voor opvang van gezelschapsdieren zonder eigenaar verruimen we van de wettelijk voorgeschreven termijn van 2 weken (waarin niet gezocht mag worden naar een nieuwe eigenaar) naar een bovenwettelijke termijn van 4 weken (= gemiddelde termijn voor opvang). In de huidige overeenkomst vergoeden we al een bovenwettelijke termijn van 3 weken.

Wat gaat dat kosten?

Maatregel	Benodigd budget
A.	PM wordt opgenomen in een apart raadsvoorstel.
B.	€ 10.000,- per jaar.
C.	Budgetneutraal
D.	Zie financiële paragraaf in het collegevoorstel.
E.	Budgetneutraal
F.	€ 10.000,- per jaar.

2.1.2 Bescherming, behoud en diversiteit van in het wild levende dieren bevorderen.

Naast de dieren die gehouden worden door mensen hebben we te maken met de dieren die in het wild leven. In de Wet Dieren en de Wet Natuurbescherming is de intrinsieke waarde van dieren opgenomen die uiteraard ook van toepassing is op in het wild levende dieren. Het belang dat mensen hechten aan deze intrinsieke waarde wordt benadrukt door de vele initiatieven en organisaties voor bescherming en behoud van dieren in de vrije natuur. Er zijn net als voor de opvang van gezelschapsdieren ook opvangcentra voor in het wild levende dieren zoals het vogelopvangcentrum de Wulp, de egelopvang en de reptielenopvang bij Serpo. Er zijn echter situaties waarin dieren in het wild niet beschermd worden maar juist bestreden. In de wetgeving wordt hier uitvoerig aandacht aan besteed vanuit het “nee tenzij principe” waarin bestrijding van in het wild levende dieren is verboden, tenzij:

- De volksgezondheid in het geding komt;
- De openbare veiligheid in het geding komt;
- Belangrijke schade aan gewassen (landbouw) ontstaat;
- Schade aan flora en fauna ontstaat;

Tijdens de inventarisatie zijn door dierenbeschermingsorganisaties en betrokken inwoners tal van concrete suggesties gedaan om in het wild levende dieren beter te beschermen, hun leefomgeving en de mogelijkheden voor voortplanting te verbeteren en de bio diversiteit in Rijswijk te bevorderen.

Ganzen(overlast) in het Wilhelminapark

Wat willen we bereiken?

Bescherming en behoud van dieren die in het wild leven is het uitgangspunt voor beleid. Daarnaast willen we een toename van de bio diversiteit in Rijswijk bewerkstelligen en hier goede voorwaarden voor scheppen (zie hiervoor ook het Groenbeleidsplan en Meerjarenplan-Duurzame gemeente). Voor bestrijding van wilde dieren sluiten we aan bij het “nee tenzij principe” zoals omschreven in de landelijke wetgeving en ook wordt toegepast in de faunabeheerplannen van de faunabeheereenheid van Provincie Zuid Holland .

Wat gaan we daarvoor doen?

Een aantal concrete maatregelen staan opgesomd onder 2.2.2. “dierenwelzijn als afweging integreren in het gemeentelijk handelen”. Aanvullend daarop nemen we de volgende maatregelen:

- A. Tijdens het broedseizoen van 15 maart t/m 15 juli een aanlijnplicht voor honden in de losloopgebieden gelegen in de natuurrecreatiegebieden.
- B. Nieuwe overeenkomst voor de huur en verhuur van het visrecht in Rijswijkse viswateren met meer aandacht voor dierenwelzijn en regionale samenwerking.
- C. Diervriendelijke maatregelen treffen bij meldingen van overlast door wilde dieren.
- D. Een ganzen beheerplan opstellen in samenwerking met een deskundig faunabeheerder.
- E. Een konijnen beheerplan opstellen in samenwerking met een deskundig faunabeheerder.
- F. Vaststelling en ondertekening van het bijenconvenant met de betrokken partners.

Wat gaat dat kosten?

Maatregel	Benodigd budget
A.	Budgetneutraal
B.	Budgetneutraal
C.	Budgetneutraal
D.	€ 2.600,- (40 uur x € 65,- per uur)
E.	€ 2.600,- (40 uur x € 65,- per uur)
F.	Budgetneutraal

2.1.3 Samenwerking tussen dierenwelzijn organisaties bevorderen

Gedurende de inventarisatiefase is afzonderlijk met betrokken partijen gesproken en in veel gevallen weet men elkaar goed te vinden en is de samenwerking redelijk tot goed. Tijdens de plenaire bijeenkomst op 19 juni werd echter ook duidelijk dat men niet altijd goed op de hoogte is van elkaars activiteiten en wat men voor elkaar zou kunnen betekenen. De kwetsbaarheid van de één pit functie dierenpolitie* in de keten van handhaving is een

belangrijk aandachtspunt gebleken (zie ook 2.2.3.keten van handhaving optimaliseren) alsmede de aansluiting en afstemming in de keten van opvang. Ook is gebleken dat bij tijdelijke opvang van een huisdier door een calamiteit (opname, ontruiming, arrestatie) niet voor alle betrokken partijen helder is wie verantwoordelijk is voor wat en er behoefte is aan duidelijke afspraken. Een betere samenwerking in de keten van handhaving en de keten van opvang heeft tevens een positieve invloed op partijen die niet direct betrokken zijn bij die samenwerking.

** De term "dierenpolitie" wordt niet meer gebruikt. Formeel is het "politie met als extra taak dierenwelzijn". Voor de leesbaarheid gebruiken we vanaf nu de term "politie".*

Wat willen we bereiken?

De samenwerking in bestaande ketens (handhaving en opvang) verbeteren en helderheid verschaffen bij tijdelijke opvang door een calamiteit.

DWO uit Den Helder is een goed voorbeeld van samenwerking

Wat gaan we daarvoor doen?

- A. Afstemmingsoverleg organiseren en faciliteren voor de partners in de keten van handhaving. Partners zijn onder andere de politie, het team handhaving van gemeente en de Landelijke Inspectie Dierenbescherming.
- B. Afstemmingsoverleg organiseren en faciliteren voor de partners in de keten van dierenopvang. Partners zijn onder andere de dierenambulance, de dierenklinieken, de dierenopvangcentra (Julialaantje, Knaaghof, de Wulp)
- C. Afspraken maken met GGZ instellingen, zorg instellingen, politie en dierenopvangcentra over (kosten van) tijdelijke opvang van huisdieren bij opname, arrestatie, ontruiming of andersoortige calamiteit.

Wat gaat dat kosten?

Maatregel	Benodigd budget
A.	Budgetneutraal
B.	Budgetneutraal
C.	Budgetneutraal

Doelstelling 2

Het integreren van de afweging dierenwelzijn in het gemeentelijk handelen en daarin zelf het goede voorbeeld geven.

De tweede doelstelling gaat vooral over de rol die gemeente zelf vervult bij het bevorderen van dierenwelzijn en Rijswijk is daarin heel ambitieus om bij ieder gemeentelijk handelen dierenwelzijn mee te nemen in de afweging én daarin zelf het goede voorbeeld te geven. Binnen deze doelstelling komen we tot de volgende speerpunten van beleid.

2.2.1 Dierenwelzijn borgen in de gemeentelijke organisatie.

Het beleidsterrein van dierenwelzijn is veelomvattend en zit vertakt in tal van andere beleidsterreinen zoals leefomgeving, ruimtelijke ontwikkelingen, duurzame gemeente, groenbeheer, waterbeheer, milieu, educatie en onderwijs, zorg en welzijn, veiligheid en handhaving, juridische zaken, vergunningen, subsidies en communicatie. Gevolg is dat veel ambtenaren en bestuurders er gedeeltelijk van zijn maar niemand helemaal waardoor dierenwelzijn behoorlijk versnipperd zit over de hele organisatie met onvoldoende onderlinge samenhang. Het is intern al lastig te achterhalen wie nu precies waar van is, laat staan voor onze externe partners op het gebied van dierenwelzijn. Qua budget zijn de subsidies aan het streekdierentehuis Julialaantje en de dierenambulance concreet als kostenposten terug te vinden en is de opbrengst van de hondenbelasting te achterhalen. Alles wat we verder uitgeven aan dierenwelzijn zit echter versleuteld in allerlei kostenposten en is er amper zicht op de kosten en baten van dierenwelzijn.

Wat willen we bereiken?

De huidige versnipperde toestand van dierenwelzijn opheffen door deze aan elkaar te verbinden en meer samenhang aan te brengen in beleid, uitvoering en financiering. Eén aanspreekpunt voor onze maatschappelijke partners dierenwelzijn die tevens de onderlinge (keten)samenwerking met hen versterkt en faciliteert. Bij voorkeur één verantwoordelijk wethouder voor dierenwelzijn die tevens als ambassadeur dierenwelzijn optreedt om als gemeente het goede voorbeeld te geven voor diervriendelijke productie en consumptie.

Als gemeente het goede voorbeeld geven

Wat gaan we daarvoor doen?

- A. Dierenwelzijn beleggen bij één aanspreekpunt in de organisatie.
- B. In de begroting 2018 en 2019 een apart budget dierenwelzijn opnemen.
- C. Toewerken naar een aanbod van diervriendelijke producten (= vlees met minimaal drie sterren van het beter leven keurmerk, scharrelvlees, vegetarisch aanbod) in het bedrijfsrestaurant en bij gemeentelijke bijeenkomsten.
- D. Toewerken naar het gebruik van proefdiervrije producten voor schoonmaak en onderhoud van gemeentelijk vastgoed.

Wat gaat dat kosten?

Maatregel	Benodigd budget
A.	Zie onder B.
B.	In 2018: € 92.700 en in 2019: € 90.200,-
C.	Budgetneutraal
D.	Budgetneutraal

2.2.2 Dierenwelzijn als afweging integreren in het gemeentelijk handelen

Als gemeente verrichten we op allerlei manieren handelingen in de openbare ruimte die direct of indirect van invloed (kunnen) zijn op het welzijn van dieren. Uit de inventarisatie blijkt dat hierover al veel is opgenomen in diverse wetten met bijvoorbeeld de verplichting tot het uitvoeren van een ecologische toets bij ruimtelijke ingrepen of het verbod op het verstoren van dieren en hun leefomgeving. In deze paragraaf zijn de concrete suggesties verwerkt die gedurende de inventarisatiefase zijn verzameld om uitvoering te geven aan die wetgeving.

Wat willen we bereiken?

Gemeente Rijswijk heeft als ambitie om voor al haar handelingen rekening te gaan houden met dierenwelzijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vanuit deze ambitie komen we tot de volgende maatregelen:

- A. Rekening houden met wilde dieren bij bouw-, renovatie- en onderhoudswerkzaamheden in de openbare ruimte door onder andere het gebruik van nestelvriendelijke bouwmaterialen en de inbouw van vleermuiskasten.
- B. Rekening houden met wilde dieren bij het beheer van openbaar groen door onder andere schuilmogelijkheden te creëren in groenzones door snoeiafval in niet bewoond gebied achter te laten i.p.v. op te ruimen,

het beperken van lichtemissie en geluid in groenzones, geen weiden maaien en bomen kappen als vogels daarin nestelen, de beoogde natuurverbindingen in de natuurstructuur in het Groenbeleidsplan realiseren, uitvoering geven aan het bijenconvenant en de vlinderidylle realiseren.

- C. Rekening houden met wilde dieren bij het beheer van water en oevers door onder andere diervriendelijke oevers met uitstapmogelijkheden, natte ecologische verbindingroutes, (drijvende) nestelmogelijkheden voor watervogels en niet baggeren als vogels in het water nestelen.
- D. Rekening houden met wilde dieren bij de aanleg van wegen door onder andere het gebruik van diervriendelijke putten en riolen, de aanleg van ecologische verbindingroutes over / onder de wegen, deelname operatie Steenbreek en waarschuwborden bij “oversteekplaatsen” van dieren.
- E. Bovenstaande afwegingen in gemeentelijk handelen ook meenemen in de voorbereidingen naar de implementatie van de omgevingswet.

Als oplossing voor de foto op de voorkant van deze nota

Wat gaat dat kosten?

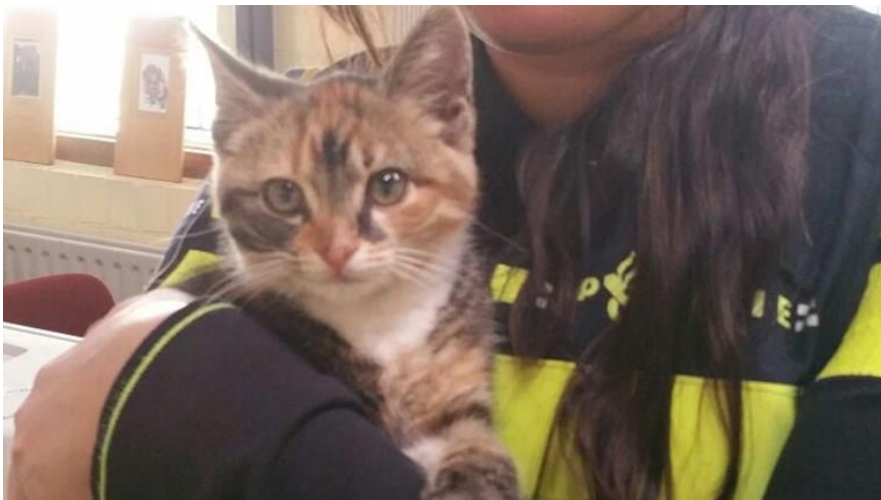
Maatregel	Benodigd budget
A.	PM
B.	PM
C.	PM
D.	PM
E.	Budgetneutraal

2.2.3 Keten van handhaving optimaliseren

Handhaving van de wet- en regelgeving op het gebied van dierenwelzijn heeft een keteninrichting. De Landelijke Inspectie Dierenbescherming (LID), de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) en de politie voeren het inspectiewerk uit in deze keten. Zij werken samen met het Openbaar Ministerie als het gaat om de uitvoering van de strafrechtelijke handhaving en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voor de bestuursrechtelijke handhaving. In Rijswijk is de functie politie met als extra taak dierenwelzijn, ondergebracht in één functionaris die ook voor gemeenten Delft het takenpakket op het gebied van dierenwelzijn vervult. Daarnaast is iedere agent inzetbaar als het gaat om acute dierennood. Gezien de belangrijke 1e lijnpositie van de politie in de keten van handhaving, het uitgebreide takenpakket op het gebied van dierenwelzijn en het werkgebied dat twee gemeenten bestrijkt, is dit beleggen bij één functionaris een behoorlijk kwetsbare constructie.

Wat willen we bereiken?

De kwetsbaarheid van de één pit functie politie met als extra taak dierenwelzijn, in de keten van handhaving verminderen.

Gedumpte kitten in Park Overvoorde gered en daders opgepakt door de politie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- A. Lokaal een netwerk voor handhaving dierenwelzijn inrichten door een aantal bijzonder opsporingsambtenaren hierin te scholen / trainen.
- B. Binnen de juridisch mogelijkheden, bepaalde taken en bevoegdheden van politie over te dragen aan deze in dierenwelzijn geschoolde bijzonder opsporingsambtenaren.
- C. De samenwerking tussen team handhaving en de politie versterken met verduidelijking van hun rol en positie in de keten van handhaving.
- D. De Landelijke Inspectie Dierenbescherming betrekken bij het versterken van de keten van handhaving.

- E. Goede communicatie aan onze inwoners over bereikbaarheid en inzetbaarheid van dit lokaal netwerk handhaving dierenwelzijn.

Wat gaat dat kosten?

Maatregel	Benodigd budget
A.	PM wordt onderdeel apart Raadsvoorstel
B.	idem
C.	Budgetneutraal
D.	Budgetneutraal
E.	Budgetneutraal

Doelstelling 3

**Het bevorderen van de bewustwording van dierenwelzijn
onder de inwoners van Rijswijk.**

De derde en laatste doelstelling gaat in op onze inwoners en de rol die zij kunnen vervullen om dierenwelzijn te bevorderen en hoe wij daar als gemeente, samen met onze maatschappelijke partners, een stimulerende rol in kunnen vervullen voor een stuk bewustwording.

**2.3.1 Bewustwording van dierenwelzijn onder onze inwoners
bevorderen**

Veel mensen beschouwen het als vanzelfsprekend dat er eenden zwemmen in de sloot, er gevist wordt aan de waterkant, honden worden uitgelaten op het grasveld en er vlees ligt in de schappen van de supermarkt. Wat veel mensen zich niet realiseren is dat hun eigen menselijke handelen van invloed is / kan zijn op het welzijn van die dieren. Die invloed kan positief of negatief van aard zijn en het is van belang dat men zich bewust is van het effect van het eigen handelen om hier goede keuzes in te kunnen maken. Gezien de respons op de online enquête en de vele concrete suggesties die er door onze inwoners zijn gedaan, zit het met de betrokkenheid op het thema dierenwelzijn wel goed in Rijswijk. Deze groep respondenten is zich terdege bewust van wat dierenwelzijn inhoudt en hoe zij kunnen bijdragen aan verbetering hiervan. Die betrokkenheid en bewustwording willen we graag uitbreiden naar meer inwoners van Rijswijk. Iedere inwoner heeft immers een zorgplicht voor dieren en hun leefomgeving die luidt als volgt:

“een ieder die weet, of vermoedt, dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor flora of fauna optreden, dit handelen achterwege laat. Is dit niet mogelijk, dan moet een poging ondernomen worden om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken”.

Het “weten” en “vermoeden” in deze zorgplicht hangt nauw samen met die beoogde bewustwording waarmee we “onwetendheid” zoveel mogelijk willen voorkomen.

Qua informatieverstrekking over dierenwelzijn gebeurt er al veel door de dierenorganisaties zelf in de vorm van flyers, brochures, magazines, open dagen, websites en natuurlijk de mogelijkheid om er vrijwilliger te worden of stage te lopen. Ook in de lokale media is volop aandacht voor dierenwelzijn en zit het met de informatieverstrekking wel goed. Voor het bevorderen van bewustwording is echter meer nodig dan een goede informatieverstrekking (al begint het daar natuurlijk wel mee) de verstrekte informatie moet ook beklijven en dusdanig indalen dat het ook een gedragsverandering teweeg kan brengen.

Wat willen we bereiken?

Wat we niet willen is als gemeente met een belerende vinger onze inwoners de les lezen over wat goede of slechte keuzes zijn voor dierenwelzijn. Die keus is en blijft aan de inwoner zelf en we gaan bij die keus als gemeente niets verplichten, verbieden of veroordelen. Wat we wel willen is dat mensen bewuster worden over de effecten van (hun eigen) menselijk handelen voor dierenwelzijn in de hoop dat die bewustwording bijdraagt aan het maken van diervriendelijkere keuzes en het beter kunnen voldoen aan hun zorgplicht voor dieren en hun leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- A. Educatie en voorlichting. In nauwe samenwerking met de dierenwelzijn organisaties en onderwijsinstellingen actiever informatie verstrekken over dierenwelzijn als onderdeel van het lesprogramma.

Voorbeeld van lesmateriaal dierenwelzijn voor het basisonderwijs

- B. Communicatieplan / strategie opstellen om bewustwording van dierenwelzijn te bevorderen en ideeën van onze inwoners zelf hiervoor op te halen.
- C. Het verduidelijken van de vaak complexe wet- en regelgeving op het gebied van dierenwelzijn. Wie is waarvoor verantwoordelijk en hoe geven we uitvoering aan die verantwoordelijkheid.
- D. Handige factsheets ontwikkelen met in één oogopslag helder inzichtelijk wie wat doet in dierenwelzijn en hoe ze te bereiken zijn.
- E. Participatie van onze inwoners stimuleren bij de uitvoering van het dierenwelzijnsbeleid.
- F. Onze inwoners informeren en stimuleren om een actieve bijdrage te leveren voor het behoud van de waterkwaliteit van zwembijvers.

Wat gaat dat kosten?

Maatregel	Benodigd budget
A.	PM afhankelijk behoefte
B.	€ 5.000,-
C.	Budgetneutraal
D.	€ 5.000,-
E.	Budgetneutraal

Hoofdstuk 3. Begroting

De nota dierenwelzijn heeft een looptijd van 2 jaar waarin we samen met onze partners, de opgesomde maatregelen in hoofdstuk 2 gaan uitvoeren. Dit is alleen mogelijk als ook wordt ingestemd met het bijbehorende budget om daadwerkelijk uitvoering te kunnen geven aan onze ambities. Voor een aantal maatregelen (zoals het nieuwe hondenbeleid, de uitbreiding van de keten van handhaving, de nieuwe overeenkomst voor huur en verhuur van het visrecht) wordt een apart college en / of raadsvoorstel opgesteld met een eigen financiële paragraaf. Eind 2019 evalueren we de uitvoering van de nota dierenwelzijn met aanbevelingen voor het vervolg.

De begroting 2018 – 2019 van de nota dierenwelzijn ziet er als volgt uit:

Maatregel	Budget 2018	Budget 2019	Totaal
Integreren dierenwelzijn in gemeentelijk handelen	PM	PM	PM
Chipacties katten ondersteunen	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-
Opvang gezelschapsdieren 4 weken	€ 10.000,-	€ 10.000,-	€ 20.000,-
Ganzenbeheerplan	€ 2.600,-	€ 2.600,-	€ 5.200,-
Konijnenbeheerplan	€ 2.600,-	€ 2.600,-	€ 5.200,-
0,6 fte. senior beleidsmedewerker	€ 48.000,-	€ 48.000,-	€ 96.000,-
Lesmateriaal basisonderwijs	PM	PM	PM
Voorlichting en excursies	€ 2.000,-	€ 2.000,-	€ 4.000,-
Communicatie middelen	€ 5.000,-	€ 5.000,-	€ 10.000,-
Factsheets	€ 2.500,-		€ 2.500,-
Totaal	€ 82.700,-	€ 80.200,-	€ 162.900,-

BIJLAGEN:

1. Literatuurlijst & websites.
2. De gesprekspartners
3. De inventarisatie.

Bijlage 1. Literatuurlijst en websites t.b.v. nota dierenwelzijn Rijswijk

Aanbevelingen gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid, Dierenbescherming, 2014.

Van Aap naar Beter, Rathenau Instituut, 2017.

Faunabeheerplan 2013 – 2018 Konijn Zuid Holland

Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015 – 2020

Groenbeleidsplan 2010 – 2020, gemeente Rijswijk

Meerjarenplan Duurzame gemeente, gemeente Rijswijk

Visstand beheerplan 2015 – 2019, Hoogheemraadschap Delfland

Hondenbeten aan de kaak gesteld, 2017 Raad voor Dierenaangelegenheden

BPRC Onderzoekresultaten 2016, BPRC

Nota dierenwelzijn Den Haag 2012, gemeente Den Haag

Nota dierenwelzijn 2015, gemeente Rotterdam

Lokaal dierenwelzijnsbeleid Alkmaar, gemeente Alkmaar

APV gemeente Rijswijk

www.dierenbescherming.nl/ regio/zuid-west

www.bprc.nl

www.wetten.overheid.nl/ regeling/Wetdieren

www.wetten.overheid.nl/ regeling/Wetnatuurbescherming

www.sportvisserijnederland.nl

www.rijswijksehengelsportvereniging.nl

www.fbezh.nl

www.omgevingsdiensthaaglanden.nl

www.wbe-delfland.nl

www.asieljuliaaantje.nl

www.dierenambulancedenhaag.nl

www.kinderboerderijen.nl

Bijlage 2: de gesprekspartners

Interne Collega's	
Naam	Onderwerp
Veerle van Oudenhovern	Juridisch adviseur wetgeving en APV
Rob Doesburg	Overeenkomst en renovatie Julialaantje
Sudesh Bisoendial	Vergunningen
Ronald de Jong	Verkeer
Judith van den Broek	Hondenbeleid en Hengelsport
Richard Rossel	Hondenbelasting
Kemal Özdemir	Veiligheid (bijtincidenten honden)
Niels Huijbregts	bestemmingsplannen, omgevingsvergunning
Francis Lourens	Veeweiden, schuilstallen, kinderboerderijen
Henk Slegten	Ecologisch beheerder Wilhelminapark
Tom van Lieshout	Beheer water en oevers
Gert Jan van Veen	Ongedierte bestrijding
Aad Wubben	Stadsbeheer
Dirk Daniëls	Ontheffingen Fauna Beheer
Reinder de Boer	Groenbeleid ecologische infrastructuur,
Monique de Hoog	Vleermuizen
Gerda van den Akker	Domeinmanager Ruimtelijk Domein
Jan van Dongen	Handhaving
Fenno Kamminga	Omgevingswet
Paul Vonk	Handhaving Visserijwet
Marcel Grijn	Sportparken
Externe organisaties	
Contactpersoon	Organisatie
Sharon van den Eertwegh + Jolanda Scharroo	Landelijke Inspectie Dierenbescherming
Peter Boertje	Regionale Dierenbescherming
Charlie Braam	Politie
Klaas Alblas	Omgevingsdienst Haaglanden
Jacqueline Weijers	Omgevingsdienst Haaglanden
Caroline van Leeuwen en Anne Boting	Kinderboerderij drassige driehoek
Hans Erik Kuiper	Beheerder Kinderboerderij het Akkertje
Thirza van Silfhout en Wil van der Ende	Hoogheemraadschap Delfland Visstandbeheer en visrecht
Ruud Tombrock (voorzitter)	Streekdierentehuis 't Julialaantje
Thea van Zwieten (beheerder) of Marcia van der Toorn (ass. beheerder)	Streekdierentehuis 't Julialaantje
Pieter Smit	Dierenambulance
Merel Pienema	het Knaaghof
Dico Tas	Dierenkliniek Eisenhouwer
Saskia Engmann	Dierenkliniek Leeuwendaal
Melanie Peters	Rathenau Instituut
Jan Haspers (voorzitter)	Rijswijkse Hengelsport Vereniging
mw. Hanne Boom, vicevoorzitter	Kattenzorg
Anita Voortman	Strand Wal Festival
Peter van Poelgeest	Duurzaam Fauna Advies

Bijlage 3:

Rijswijk

INVENTARISATIE T.B.V. NOTA DIERENWELZIJN GEMEENTE RIJSWIJK

RSEVERIJ
Gemeente Rijswijk

Inhoud

0. Inleiding	24
0.0 Doel van de inventarisatie	24
0.1 Het begrip dierenwelzijn	24
0.2 Leeswijzer	25
1. Relevante wetgeving	25
1.1 Wet dieren 2013	25
1.2 Wet natuurbescherming 2017	26
1.3 Wet op de dierproeven 2014	27
1.4 Overige wet- en regelgeving	27
1.5 Handhaving	27
2. Opvang en vervoer van gezelschapsdieren in nood	29
2.1 Zorgplicht	29
2.2 Opvang en vervoer	29
2.3 Opvang bij calamiteiten	32
3. Gezelschapsdieren	33
3.1 Wetgeving	33
3.2 Honden	34
3.3 Katten	36
3.4 Hobbydieren en schuilstallen	38
3.5 Kinderboerderijen	39
4. Landbouwhuisdieren	40
5. Evenementen met levende dieren	41
6. Biomedical Primate Research Centre (BPRC)	42
7. In het wild levende dieren	43
7.1 Bescherming en behoud	43
7.2 Jacht, beheer en schadebestrijding	44
7.3 Hengelsport	47
7.4 Ongedierte	50
8. Ruimtelijke ingrepen	51
8.1 Bestemmingsplannen	51
8.2 Kapvergunning	52
8.3 Verkeersmaatregelen	53
8.4 Water en oevers	53
9. Duurzaamheid en biodiversiteit	54
10. Educatie, communicatie en voorlichting	

Inleiding

Het document dat voor u ligt is de inventarisatie die plaats heeft gevonden ten bate van de eerste nota Dierenwelzijn van gemeente Rijswijk. Dit betekent niet dat er in voorgaande jaren geen aandacht voor dierenwelzijn is geweest. Integendeel, tijdens de inventarisatie van datgene wat we als gemeente al doen op het gebied van dierenwelzijn is gebleken dat we naast onze wettelijke taken ook al het nodige doen aan bovenwettelijke taken. Tijdens deze inventarisatie is ook gebleken dat dierenwelzijn enorm versnipperd zit in zowel de ambtelijke organisatie als daarbuiten en op onderdelen is vastgelegd in beleidsnota's, verordeningen, (subsidie)overeenkomsten en (bestemming)plannen waarvan een aantal geactualiseerd zouden moeten worden. Er zijn echter ook een aantal hiaten geconstateerd zoals bijvoorbeeld onderlinge afspraken tussen partijen die nergens formeel zijn vastgelegd. Tenslotte is gebleken dat dierenwelzijn ons ook voor dilemma's kan stellen met hier en daar een tegenstrijdigheid in beleid. Wat in ieder geval opvalt is het enthousiasme, de betrokkenheid én de bereidheid van alle partijen om bij te willen dragen aan deze nota, hetgeen onderstreept dat we in Rijswijk dierenwelzijn een warm hart toe dragen.

0.0 Doel van de inventarisatie

Het doel van deze inventarisatie is om enerzijds de huidige versnipperde situatie van de activiteiten in het kader van dierenwelzijn overzichtelijk in beeld te brengen en anderzijds om aan de hand van dat overzicht ambities en aanbevelingen voor de toekomst te formuleren. Deze ambities en aanbevelingen vormen de input voor de beleidsnota dierenwelzijn.

Voor de beleidsnota dierenwelzijn zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Het bevorderen van dierenwelzijn.
- Het integreren van de afweging dierenwelzijn in het gemeentelijk handelen en daarin zelf het goede voorbeeld geven.
- Het bevorderen van de bewustwording van dierenwelzijn onder de inwoners van Rijswijk.

0.1 Het begrip dierenwelzijn

Dierenwelzijn omvat zowel het fysiek als het geestelijk welzijn en wordt vaak omschreven en getoetst aan de hand van de vijf vrijheden, vervat in artikel 1.3.3 van de Wet dieren:

6. Dieren zijn vrij van honger en dorst. Ze hebben gemakkelijk toegang tot vers water en een adequaat rantsoen.
7. Dieren zijn vrij van ongemak. Ze hebben een geschikte leefomgeving inclusief onderdak en een comfortabele rustplaats.

8. Dieren zijn vrij van pijn, verwonding en ziekte. Er is sprake van preventie en een snelle diagnose en behandeling.
9. Dieren zijn vrij van angst en stress. Er is zorg voor voorwaarden en behandelingen die geestelijk lijden voorkomen.
10. Dieren zijn vrij om normaal gedrag te vertonen. Ze hebben voldoende ruimte, goede voorzieningen en gezelschap van soortgenoten.

0.2 Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk de inventarisatie van relevante wetgeving op het gebied van dierenwelzijn en een weergave van de keten van handhaving op deze wetten. In het tweede hoofdstuk de wettelijke taak van gemeenten voor opvang en vervoer van (gezelschap)dieren in nood en hoe de opvang geregeld is bij calamiteiten. Het derde hoofdstuk gaat over datgene er geregeld is voor gezelschapsdieren oftewel alle dieren met een eigenaar. Het volgende hoofdstuk gaat over landbouwhuisdieren en is vrij kort omdat er geen bedrijfsmatige veeteelt gevestigd is in Rijswijk. Het hoofdstuk over evenementen met levende dieren is ook vrij kort met de aanbeveling om in het vervolg dierenwelzijn mee te nemen bij het verlenen van een vergunning. Het hoofdstuk over het Biomedic Primate Research Centre (BPRC) gaat in op de activiteiten van BPRC, de maatschappelijke en politieke discussie die dit teweeg brengt en de beperkte rol en invloed van gemeente Rijswijk hierin. Vervolgens belanden we in de navolgende hoofdstukken 7 en 8 bij de dieren die leven in het wild oftewel dieren in de vrije natuur. Hoe we deze beschermen en behouden maar in het geval van overlast, risico voor volksgezondheid of schade aan flora en fauna ook bestrijden. In het negende hoofdstuk “duurzaamheid en biodiversiteit” enkel verwijzingen naar de beleidsnota’s die daar al dieper op ingaan. In het tiende hoofdstuk aanbevelingen voor educatie, communicatie en voorlichting op het gebied van dierenwelzijn. Het laatste hoofdstuk is een samenvatting van alle ambities en aanbevelingen die gaandeweg verzameld zijn en de input vormen voor de beleidsnota dierenwelzijn.

In de groene kaders de ambities en/of aanbevelingen a.d.h.v. de inventarisatie.

In blauw de concrete suggesties van inwoners Peter Zwart en Anita Voortman

1. Relevante wetgeving

1.1 Wet dieren 2013.

Op 1 januari 2013 is de Wet dieren in werking getreden en als laatst op 1 februari 2015 geactualiseerd. De Wet dieren is een samenvoeging van en vervanging van de volgende wetten en besluiten:

- Gezondheids- en welzijnswet voor dieren
- Diergeneesmiddelenwet
- Wet op de dierbescherming

- Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde
- Kaderwet diervoeders
- Landbouwkwaliteitswet
- Varkensbesluit
- Vleeskuikenbesluit
- Kalverenbesluit
- Honden- en kattenbesluit

De Wet dieren is de belangrijkste wet met betrekking tot gehouden dieren (landbouwhuisdieren en gezelschapsdieren) en bundelt alle regels ten aanzien van deze dieren in één wet. Naast een samenvoeging van bestaande wetten heeft de Wet dieren ook enkele noviteiten:

- De erkenning van de intrinsieke waarde van het dier (artikel 1.3) hetgeen wil zeggen dat dieren op zichzelf waardevol zijn, ongeacht hun betekenis of nutswaarde voor mensen;
- Het verplicht chippen en registreren van honden in een databank (artikel 7 besluit identificatie en registratie van dieren) en
- een limitatieve lijst van zoogdieren die als huisdier gehouden mogen worden (artikel 2.2).

1.2 Wet natuurbescherming 2017.

De Wet natuurbescherming vervangt vanaf 1 januari 2017 de volgende drie wetten:

- de Natuurbeschermingswet 1998,
- de Boswet en de
- Flora- en faunawet.

Met de Wet natuurbescherming wordt er beter aangesloten op Europese regelgeving, zijn de regels vereenvoudigd en verantwoordelijkheden gedecentraliseerd van Rijksoverheid naar Provinciale overheden met als doel de biodiversiteit in Nederland beter te kunnen beschermen. Voor Rijswijk is Provincie Zuid Holland verantwoordelijk om uitvoering te geven aan de Wet natuurbescherming en verleent in één rechtsdocument zowel de vergunning (gebiedsbescherming) als de ontheffing (soortbescherming). De toetsing- en vergunningstaken voor soortbescherming (= raakvlak met dierenwelzijn) zijn gemandateerd aan de Omgevingsdienst Haaglanden.

Bij een ontheffingsaanvraag onder de Wet natuurbescherming wordt nog steeds getoetst aan de hand van de volgende ongewijzigde drie criteria:

- Is er sprake van bepaalde, in de wet genoemde, belangen?
- Is er een 'andere bevredigende oplossing' mogelijk?
- Doet de ontheffing afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort?

1.3 Wet op de dierproeven 2014.

Om dierproeven te mogen uitvoeren heeft een instelling een instellingsvergunning van het Ministerie van Economische Zaken nodig en de onderzoekers een projectvergunning van de Centrale Commissie Dierproeven. Aan welke eisen en voorwaarden de instellingen en onderzoekers nog meer moeten voldoen, staat beschreven in de Wet op de dierproeven en in het Dierproevenbesluit. De Wet op de dierproeven bestaat sinds 1977 en is in 1996 gewijzigd. Een laatste grote herziening, volgend uit een nieuwe Europese richtlijn, is in 2014 doorgevoerd. Vergunning wordt verleend voor dierproeven bij:

- Biomedisch onderzoek;
- Giftigheidstests in het kader van veiligheid;
- Wetenschappelijk onderzoek.

1.4 Overige wet- en regelgeving.

De Wet dieren en de Wet natuurbescherming zijn zogenaamde kaderwetten. Dit betekent dat de wet zelf een beperkt aantal regels stelt en daarnaast de mogelijkheid biedt om allerlei deelonderwerpen te regelen via Algemene Maatregelen van Bestuur en Ministeriële regelingen. Op het gebied van dierenwelzijn zijn de volgende van belang:

- Besluit houders van dieren;
- Besluit gezelschapsdieren;
- Besluit diergeneeskundigen;
- Besluit identificatie en registratie van dieren.

Overige wet- en regelgeving die van belang is voor dierenwelzijn:

- Vogelrichtlijn;
- Habitatrichtlijn;
- Jachtbesluit;
- Landbouwwet en
- Visserijwet.

1.5 Handhaving

Landelijke ketenaanpak

Handhaving van de wet- en regelgeving op het gebied van dierenwelzijn heeft een keteninrichting. De Landelijke Inspectie Dierenbescherming (LID), de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) en de politie voeren het inspectiewerk uit in deze keten. Zij werken samen met het Openbaar Ministerie als het gaat om de uitvoering van de strafrechtelijke handhaving en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voor de bestuursrechtelijke handhaving.

Convenant

Onderlinge afspraken tussen LID, NVWA en politie zijn vastgelegd in een convenant. De LID is daarbij primair verantwoordelijk voor de handhaving van de Wet dieren indien het gaat om het welzijn van gezelschapsdieren en hobbydieren (zie ook H-4). De NVWA is daarbij primair verantwoordelijk voor de handhaving van de Wet dieren indien het gaat om landbouwhuisdieren (zie ook H-5) én handhaving op de Wet natuurbescherming. De politie fungeert in de eerste lijn van deze keten en kan binnen de eigen bevoegdheden meldingen (waaronder meldingen via meldnummer 144 red een dier) onderzoeken en (strafrechtelijk) afhandelen. Politie werkt daarbij samen met andere hulpdiensten (brandweer, dierenambulance, dierenopvang) om in te grijpen bij acute nood. Politie heeft geen bevoegdheid om bestuursrecht toe te passen.

Opschalen in de keten

Indien uit het politie onderzoek blijkt dat het gezelschapsdieren of hobbydieren betreft en het de eigen bevoegdheid overstijgt, dan zet politie de melding door aan de LID. De LID heeft zowel opsporingsbevoegdheden (alle inspecteurs zijn BOA) en toezichthoudende bevoegdheden en kan dus zowel handhaven in het strafrecht als in het bestuursrecht. Bij laatstgenoemde werkt LID samen met de RVO.

Indien uit het politie onderzoek blijkt dat het landbouwhuisdieren betreft of de Wet natuurbescherming dan zet politie de melding door aan de NVWA. De NVWA neemt de zaak verder in onderzoek en kan naast een proces-verbaal of boeterapport, ook een korting op de inkomenssteun als sanctie opleggen. Daarnaast kan de NVWA bestuursrechtelijk optreden om een situatie die het welzijn van bedrijfsmatig gehouden dieren ernstig schaadt, zo spoedig mogelijk te laten herstellen. Hierbij werkt de NVWA ook samen met de RVO.

LID en NVWA voeren ook zelf controles uit zonder dat daar een (144) melding aan vooraf gaat. Dit kan op basis van signalen uit het eigen netwerk of gerichte routinematige controles.

Situatie Rijswijk

Eind 2011 is landelijk de dierenpolitie ingevoerd en is ook in Rijswijk invulling gegeven aan deze functie. Vlak daarna werd in april 2012 de motie van Bernds en Kuiken aangenomen met als strekking om de functie van politie als taakaccent in te vullen zodat agenten ook behouden blijven voor het overige politiewerk. In Rijswijk is de functie politie met taakaccent dierenwelzijn voortgezet in één functionaris die momenteel ook voor gemeenten Delft en Westland het takenpakket op het gebied van dierenwelzijn vervult. Daarnaast is iedere agent inzetbaar als het gaat om acute dieren nood.

Gezien de belangrijke 1e lijnpositie van de politie in de keten van handhaving, het uitgebreide takenpakket op het gebied van dierenwelzijn en het werkgebied dat nu

drie gemeenten bestrijkt, is dit beleggen bij één functionaris een behoorlijk kwetsbare constructie. De functionaris politie in kwestie erkent dit ook en heeft als oplossing om lokaal netwerken in te richten met handhavers (BOA's) die dierenwelzijn geschoold / getraind zijn voor met name het vervullen van de signaalfunctie. Navraag bij het team Handhaving leert dat zij tijdens hun rondes al alert zijn op dierenwelzijn / dierenleed en hierin al goed samenwerken met de politie. Het team geeft aan dat zij graag een keer worden bijgeschoold over het thema dierenwelzijn en hun (beoogde) positie in de keten van handhaving.

De één pit functie politie met taakaccent dierenwelzijn uitbreiden naar een (boven) lokaal netwerk handhaving dierenwelzijn door een aantal bijzonder opsporingsambtenaren hierin te scholen / trainen.

2. Opvang en vervoer van gezelschapsdieren in nood

De gemeente heeft wettelijke taken met betrekking tot de opvang en vervoer van zwerfdieren en voor de aangifte, het bewaren en overdragen van kadavers van gezelschapsdieren. Dit is geregeld in het Burgerlijk Wetboek (boek 5, artikel 8 lid 3) en de Wet dieren (artikel 3.5)

2.1 Zorgplicht

Iedere burger heeft op grond van artikel 1.4 van de Wet dieren en artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming een zorgplicht voor dieren. In beide gevallen houdt deze zorgplicht in dat handelingen die mogelijk schade kunnen toebrengen aan het dier achterwege moeten worden gelaten. Indien het achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevraagd, worden maatregelen getroffen om de gevolgen zoveel mogelijk te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Deze zorgplicht geldt voor alle dieren dus ook voor dieren zonder specifieke beschermingsstatus onder de Wet dieren en de Wet natuurbescherming. Voor de Wet dieren is daarnaast in artikel 2.1 vastgelegd, dat iedereen verplicht is een dier in nood te helpen en het verboden is om een dier de nodige zorg te onthouden. Dit is vastgelegd in afzonderlijke strafbepalingen over dierenmishandeling en – verwaarlozing.

2.2 Opvang en vervoer

Gemeenten hebben, naast de zorgplicht die voor iedereen geldt, een wettelijke verplichting met betrekking tot het opvangen en vervoeren van zwervend aangetroffen dieren. In Rijswijk geven het Streekdierentehuis 't Julialaantje, het Knaaghof en de dierenambulance uitvoering aan deze wettelijke taak.

Streekdierentehuis 't Julialaantje

Het pand van 't Julialaantje is gerenoveerd en halverwege juni 2017 opgeleverd en weer in gebruik genomen. Officiële feestelijke (her)opening is in september 2017 als het dierenasiel weer volledig operationeel is. Financiering van de renovatie volledig uit eigen middelen, crowdfunding, sponsors, donaties, fondsen en lucratieve acties. Gemeenten hebben niet bijgedragen in de kosten. Er zijn afspraken gemaakt met

dierenasiel Zoetermeer voor opvang van de honden en katten gedurende de verbouwing die in de wintermaanden (voor dierenasielen een rustige periode) heeft plaatsgevonden waardoor dit realiseerbaar was.

Het werkgebied van 't Julialaantje is gemeente Delft, Pijnacker Nootdorp, Rijswijk en Westland. De overeenkomst is voor alle vier deze gemeenten in gezamenlijkheid opgesteld en is qua inhoud nagenoeg identiek. Kerntaak van 't Julialaantje is de opvang en verzorging van honden en katten zonder eigenaar voor in ieder geval de wettelijke termijn van 2 weken. Deze wettelijke termijn is voor 't Julialaantje een minimale termijn waarbinnen de hond of kat niet geplaatst mag worden bij een andere eigenaar. In de praktijk betekent dit dat de plaatsingstermijn pas na die wettelijke termijn van 2 weken van start kan gaan en men pleit er dan ook voor om deze termijn op te rekken naar een bovenwettelijke termijn van 4 weken omdat dit beter aansluit op de praktijk. (en de aanbeveling vanuit de dierenbescherming)

Bovenwettelijke termijn hanteren van 4 weken voor opvang en verzorging van honden en katten zonder eigenaar in plaats van de wettelijke termijn van 2 weken, omdat plaatsing naar een nieuwe eigenaar pas in mag gaan na afloop van de wettelijke termijn.

't Julialaantje heeft een eigen dierenarts verbonden aan het dierenasiel voor het verrichten van diergeneeskundige activiteiten. Dieren die binnenkomen worden in quarantaine geplaatst om eventuele besmetting te voorkomen en er is een aparte ziekenboeg voor zieke dieren. In sommige gevallen wordt een ziek / gewond dier overgedragen aan de dierenambulance daar zij ook een dierenhospitaal hebben en hier beter voor zijn ingericht.

De samenwerking met de dierenambulance, de politie (Erik Smit voor Westland / Delft en Charlie Braam voor Rijswijk / Delft) dierenartsen en andere dierenasielen is goed. In gemeente Westland komen de ketenpartners voor dierenopvang regelmatig bij elkaar voor onderlinge kennisdeling en afstemming. Dat gebeurt in Rijswijk nu op ad hoc basis en 't Julialaantje heeft behoefte dit naar voorbeeld van gemeente Westland met enige regelmaat plaats te laten vinden. Hier ligt een rol voor gemeente om regie in te voeren en dit overleg te faciliteren.

Afstemmingsoverleg organiseren en faciliteren voor de ketenpartners in de dierenopvang

Naast de kerntaak (de opvang en verzorging van honden en katten zonder eigenaar) verricht 't Julialaantje neventaken om extra inkomsten te verwerven. De hokken voor opvang worden deels gesponsord door particulieren en/of bedrijven. Sponsorgeld wordt ook ingezet voor de realisatie van zogenaamde cat walls en speelweides voor de dieren. Daarnaast runt 't Julialaantje ook een pension en hebben ze een hondenwas/trim-ruimte voor dieren die in het asiel/pension verblijven.

Suggesties voor de nota dierenwelzijn

Maak gebruik van het advies dat de Raad voor Dierenaangelegenheden heeft opgesteld voor een wetsvoorstel om bijtincidenten van honden te voorkomen en te bestrijden.

Ondersteun als Gemeente chipacties i.s.m. lokale dierenartsen en acties om katten op jonge leeftijd te neutraliseren.

Vooruitlopend op landelijk beleid cq. wetgeving lokaal of regionaal euthanasiebeleid ontwikkelen voor honden in de opvang waarvan met zekerheid is vast te stellen dat ze niet meer te socialiseren zijn. (trauma, vals, agressief)

Het Knaaghof

Het Knaaghof is een initiatief van de Dierenbescherming voor opvang en herplaatsing van konijnen, cavia's en een enkele tamme rat. Gemiddelde doorlooptijd tussen binnenkomst en herplaatsing is ongeveer drie maanden. Het Knaaghof is gevestigd in Rijswijk maar hun werkgebied omvat alle omliggende gemeenten. Den Haag is zonder meer de grootste leverancier én afnemer en enkel met Den Haag heeft het Knaaghof een inkooprelatie met een dienstverleningsovereenkomst. In Rijswijk is er een nauwe samenwerking met 't Julialaantje met onderlinge verrekening van kosten als er overdracht van dieren plaatsvindt. ('t Julialaantje voor honden en katten, het Knaaghof voor knaagdieren) Het Knaaghof ontvangt verder inkomsten door sponsoring (hokken voor particulieren en speelruimten door bedrijven) en donaties. Onlangs is er een landelijke actie geweest "happy konijn" met als boodschap dat een konijn alleen erg unhappy is en dit heeft een piek in herplaatste konijnen teweeg gebracht. De locatie oogt ruim, schoon en verzorgt met tal van vrijwilligers (al dan niet met rugzak) actief aan de slag. De staf van het Knaaghof heeft één oplossing om de ziekte myxomatose te bestrijden en dat is middels vaccinatie. Om dit toe te passen op wilde konijnen (van het Wilhelminapark) vinden ze echter geen goed idee want dat betekent ingrijpen in natuurlijk verloop. Gevaccineerde tamme konijnen uitzetten voor herstel van de populatie vinden ze ook geen goed idee want een tam konijn zal in de vrije natuur niet / nauwelijks kunnen overleven. Zij raden me aan contact op te nemen met Peter van Poelgeest van duurzaam fauna advies te Purmerend die heel creatief is in het bedenken van oplossingen en wellicht ons kan helpen bij herstel van de konijnenpopulatie in het Wilhelminapark. De staf heeft als wens om meer bekendheid te krijgen in Rijswijk en de regio en heeft nog plek voor vrijwilligers. Daarnaast is er altijd behoefte aan meer geld omdat het steeds moeilijker wordt om rond te komen. De dierenbescherming als organisatie neemt

graag de regie maar altijd vanuit het oogpunt van samenwerking en niet met de bedoeling het van anderen over te nemen

Dierenambulance

Sinds April 2017 zit de dierenambulance op een tijdelijke locatie in afwachting van de nieuwbouw / uitbreiding van hun accommodatie Oosterbeek waardoor ze 3 x zoveel ruimte krijgen inclusief meer buitenruimte. Verwachte oplevering van de nieuwbouw is over 1 jaar. De dierenambulance heeft 24 vaste krachten in dienst en ongeveer 100 vrijwilligers. Samenwerking met andere dierenwelzijn organisaties is goed. De dieren die normalerwijs worden overgedragen aan dierenasiel 't Julialaantje en vice versa worden gedurende de renovatie van 't Julialaantje overgedragen aan dierenasiel Zoetermeer. Contact met de politie is ook goed en men vindt het erg prettig dat er binnen het politie apparaat één vast contactpersoon is met kennis van zaken. Met de dierenklinieken wordt ook samengewerkt waarbij zieke / gewonde dieren in eerste instantie door hen worden behandeld en daarna in het dierenhospitaal van de dierenambulance zelf verder worden opgevangen en verzorgd. Het werkgebied van de dierenambulance omvat de gemeenten Den Haag, Leidschendam – Voorburg, Wassenaar, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer. Met alle gemeenten is een subsidie relatie behalve met gemeente Wassenaar want die hebben een asiel met een eigen ambulance. Toch rekent de dierenambulance Wassenaar tot hun werkgebied en kunnen door inwoners van Wassenaar dus gebeld worden.

Suggesties voor de nota dierenwelzijn:

Ontheffing voor de dierenambulance om indien nodig gebruik te mogen maken van de trambaan en busbaan en een ontheffing voor parkeren.

2.3 Opvang bij calamiteiten.

Dieren komen niet enkel in de opvang terecht omdat zij op straat zijn gevonden. Het kan ook zo zijn dat dieren opvang nodig hebben als gevolg van een huisontruiming, huiselijk geweld, arrestatie of (gedwongen) opname van de eigenaar in een instelling.

Huisontruiming

Volgens de Algemene Wet bestuursrecht is een gemeente verplicht om bij huisontruimingen “zaken” tijdelijk (tot een maximum van 13 weken) op te slaan. Wanneer een “zaak” een dier betreft is gemeente na afloop van deze termijn bevoegd om het dier over te dragen (bij voorkeur aan de rechtmatige eigenaar), te verkopen of te euthanaseren. Streekdierentehuis 't Julialaantje geeft in Rijswijk uitvoering aan deze wettelijke taak.

Huiselijk geweld, arrestatie of opname

In het geval van huiselijk geweld, arrestatie of opname bestaat er geen wettelijke opvangplicht voor betrokken dieren. Dit heeft voor 't Julialaantje een enkele keer al

tot vervelende situaties leidt waarbij de eigenaar na verloop van tijd zijn hond / kat weer terug wilde hebben maar deze al vergeven was aan een andere eigenaar of de eigenaar die de kosten voor de opvang niet wilde of kon betalen. Er is behoefte aan goede afspraken en 't Julialaantje ziet hier een rol voor gemeente om te bemiddelen tussen de betrokken partijen (politie, zorginstelling, hulpverlening, dierenasiel en dierenambulance Den Haag) om de opvang of herplaatsing van dieren in dit soort gevallen goed te regelen.

In ziekenhuizen en verpleeghuizen is het houden van huisdieren bij opname van de eigenaar, omwille van hygiëne, niet toegestaan. In verzorgingstehuizen en residentiële hulpverlening hanteert iedere aanbieder zijn eigen beleid, mede afhankelijk van de locatie en diens faciliteiten. Landelijke cijfers geven aan dat driekwart van de verzorgingstehuizen voor ouderen al huisdieren toestaan. Navraag leert ons dat dit in Rijswijk ook het geval is echter onder de voorwaarde dat de eigenaar zelf nog in staat is om voor het dier te zorgen met een garantstelling voor opvang mocht dit niet meer het geval zijn en het huisdier geen overlast veroorzaakt.

Indien bij een opname in een instelling het huisdier niet mee kan / mag met de eigenaar en er geen opvang geregeld kan worden binnen het eigen sociale netwerk dan wordt alsnog het Streekdierentehuis (pension) en de dierenambulance ingeschakeld.

Rampenplan

Het rampenplan van Rijswijk voorziet in verplaatsing van mens én dier. Contacten over opvang en vervoer van dieren tijdens een ramp lopen via de politie en brandweer naar het Streekdierentehuis en de dierenambulance. Hetzelfde geldt in het geval van (woning)brand.

Afspraken maken met GGZ instellingen, zorginstellingen, ziekenhuizen, politie over (kosten) tijdelijke opvang van huisdieren bij opname, arrestatie, ontruiming, rampen of andersoortige calamiteit waarbij de eigenaar tijdelijk niet beschikbaar is.

3. Gezelschapsdieren

Onder gezelschapsdieren verstaan we onder andere honden, katten, cavia's, konijnen, vogels, reptielen, amfibieën en vissen maar ook hobbymatig gehouden landbouwhuisdieren zoals schapen, geiten, paarden en kippen. In de Wet dieren is een positieflijst opgesteld van zoogdieren die als gezelschapsdier gehouden mogen worden. Het bezit van diersoorten die niet op deze lijst staan is daarmee dus verboden. Er is echter een overgangsregeling als "verboden" diersoorten voor 1 april 2013 al in eigendom waren, dan mag dit dier behouden blijven tot het overlijdt.

3.1 Wetgeving

Regels met betrekking tot gezelschapsdieren zijn vastgelegd in de Wet dieren en nader uitgewerkt in het Besluit houders van dieren en het Besluit gezelschapsdieren.

Het hondenbeleid en de bestrijding van overlast door gezelschapsdieren moet iedere gemeente zelf regelen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). In Rijswijk is in 2005 om onduidelijke redenen overlast veroorzaakt door dieren uit de APV gehaald en kan er alleen gehandhaafd worden op overlast veroorzaakt door personen en apparaten. De politie pleit ervoor om dit te corrigeren met als actuele voorbeeld de geluidsoverlast veroorzaakt door kraaiende hanen waar nu niet tegen opgetreden kan worden.

Bestrijding van overlast veroorzaakt door dieren weer opnemen in de APV

3.2 Honden

Hondenbeleid

Het hondenbeleid dateert uit 2008 en is gaandeweg op onderdelen wel geactualiseerd en aangevuld maar het kan geen kwaad deze weer eens opnieuw tegen het licht te houden.

Evaluatie en eventuele bijstelling van het hondenbeleid

In Rijswijk geldt een aanlijnplicht voor honden (zie ook artikel 2.57 in de APV) uitgezonderd in de door het college aangewezen losloopgebieden voor honden. Op de website van gemeente Rijswijk <https://www.rijswijk.nl/inwoners/producten/honden-uitlaten> staat een compleet overzicht van deze losloopgebieden voor honden, alsmede van de plekken waar een totaalverbod geldt voor honden (kinderspeelplaatsen, zandbakken, barbecueplekken en speel- en ligweiden).

AV: Een aantal losloopgebieden omheinen om te voorkomen dat loslopende honden kunnen weglopen.

In Rijswijk geldt ook een algemene opruimplicht (zie ook artikel 2.58 in de APV) voor hondenpoep. De hondeneigenaar is zelf verantwoordelijk voor de aanschaf van daarvoor geschikte middelen en het weggooien daarvan in afvalbak / ondergrondse container.

Poepzakjes en daarvoor bestemde afvalbakken aanbieden op de uitlaatstroken voor honden

Chipplicht

In de Wet dieren is een chipplicht voor honden opgenomen en uitgewerkt in het Besluit identificatie en registratie van dieren. Deze chipplicht houdt in dat vanaf 1 april 2013 alle pups binnen 7 weken na geboorte verplicht gechipt moeten worden en binnen 8 weken na geboorte geregistreerd moeten worden in een erkende databank. Deze chipplicht draagt bij aan het tegengaan van illegale handel en fokkerij van honden en het opsporen van eigenaren in het geval van gevonden of gedumpte honden. In Rijswijk geven de dierenklinieken Eisenhouwer en Leeuwendaal

uitvoering aan deze chipplicht voor honden en het streekdierentehuis 't Julialaantje chipt ook alle binnengebrachte dieren die na 2 weken eigendom worden.

Agressieve honden / aanpak bijtincidenten.

In 2013 is er een opzet gemaakt voor een protocol agressieve honden / bijtincidenten maar deze is nooit formeel vastgesteld. In de praktijk wordt er door de politie wel volgens dit protocol gehandeld (zie ook artikel 2.59 in de APV). Bij een melding wordt er proces verbaal opgemaakt met daarin onder andere beschreven de ernst van het incident en of er al eerder meldingen zijn geweest over het desbetreffende dier. Afhankelijk van de ernst en frequentie stelt de politie een adviesrapport op waarin een boete, een aanlijnplicht, een muilkorf of in beslagname kan worden geadviseerd. De Burgemeester neemt hierin uiteindelijk het besluit. Een aanlijnplicht of muilkorfbod kan opgeheven worden als de eigenaar een rapport kan overleggen van een gedragsonderzoek uitgevoerd door een erkend kynologisch gedragstherapeut met een aanbeveling daartoe. Deze werkwijze volstaat en is het niet nodig om het protocol uit 2013 alsnog vast te laten stellen.

In 2016 zijn er bij de politie maar liefst 60 meldingen binnengekomen van bijtincidenten door honden. Daarin niet meegeteld de niet melders waarvan de politie vrijwel zeker weet dat die er zijn. Nader onderzoek door de politie wijst uit dat vrijwel alle bijtincidenten zich hebben voorgedaan in of rondom de 42 losloopegebieden voor honden die Rijswijk rijk is en de politie ziet daar een causaal verband. Vooral hardlopers en spelende kinderen zijn het slachtoffer maar onlangs is er ook een schaap doodgebeten in het Elsenburgerbos. De politie pleit ervoor om het aantal bijtincidenten terug te dringen en hiervoor het aantal losloopegebieden voor honden te verminderen. De dierenambulance, dierenartsen en 't Julialaantje zijn van mening dat dit juist averechts kan werken omdat honden dan minder mogelijkheden hebben zich te kunnen ontladen.

Om het aantal bijtincidenten terug te dringen is een goed (preventie)beleid van belang. De Raad voor Dierenaangelegenheden heeft een advies opgesteld voor een wetsvoorstel dat bijtincidenten door honden moet terugdringen. Naar verwachting wordt per januari 2018 deze nieuwe wet van kracht.

In 2018 de lokale aanpak om bijtincidenten door honden terug te dringen evalueren en verbeteren aan de hand van nieuwe wetgeving en het advies van de Raad voor Dierenaangelegenheden.

Waakhonden

Waakhonden zijn eeuwenlang op hun alertheid en blafkwaliteiten gefokt om persoonlijke eigendommen van de eigenaar te beschermen. Ze veroorzaken daarbij echter ook geluidsoverlast voor hun omgeving en dat geeft een dilemma: veiligheid

versus geluidsoverlast. In Rijswijk is hier niets over vastgelegd in beleid of in de APV en kan er bij een melding dus ook niet opgetreden worden.

Beleid formuleren voor waakhonden om het dilemma veiligheid versus geluidsoverlast te tackelen

Hondenbelasting

Op basis van artikel 226 van de Gemeentewet hebben gemeenten het recht om hondenbelasting te heffen. Gemeenten die gebruik maken van dit recht kunnen dit doen in de vorm van een doelbelasting die besteed wordt aan (verbetering van / praktische uitvoering van) het hondenbeleid binnen de gemeente óf de hondenbelasting ten gunste laten komen van de algemene middelen.

In Rijswijk is in november 2016 de verordening op de heffing en de invordering van hondenbelasting 2017 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin staat wie belastingplichtig is, wie voor vrijstelling in aanmerking komt en op welke wijze betaald moet worden met een oplopend tarief per hond. Gemeente Rijswijk kent in haar begroting geen bestemmingsreserves maar heeft één reservepost algemene middelen voor alle opbrengsten / overschotten op de begroting. De kosten voor het verbeteren / uitvoeren van het hondenbeleid maken onderdeel uit van de begroting.

3.3 Katten

In Nederland leven naar schatting zo'n 3,6 miljoen katten (bron: landelijk informatiecentrum gezelschapsdieren: LICG) waarvan de meesten een goed thuis hebben waar zij de verzorging en aandacht krijgen die zij nodig hebben. Jaarlijks komen er echter ook ruim 50.000 katten in asielen of opvangcentra terecht omdat zij verdwaald zijn, gedumpt zijn of zijn gaan zwerven. Het asiel gaat in eerste instantie op zoek naar de eigenaar en als die niet kan worden gevonden, op zoek naar een nieuwe eigenaar. Bij honden is door de chipplicht het terugvinden van de eigenaar een stuk eenvoudiger geworden. Bij katten geldt geen chipplicht en wordt er slechts in 13 % van alle gevallen de eigenaar weer teruggevonden. Dit maakt meteen het belang van het chippen bij katten duidelijk om hereniging met de eigenaar te bevorderen en het aantal zwerfende en verwilderde katten (met de bijbehorende overlast) tegen te gaan. Zolang er geen chipplicht geldt voor katten kunnen gemeenten voorlichting geven over het belang van chippen bij katten en dit stimuleren, faciliteren en (deels) financieren. Een aantal gemeenten doen dit met een jaarlijks terugkerende chipactie die in nauwe samenwerking met dierenartspraktijken, dierenspecialisten en dierenopvangcentra wordt georganiseerd in de chipmaand juni. (bewust vlak voor de zomervakantie = piek in zwerfende en gedumpte dieren).

In Rijswijk sluiten beide dierenklinieken (Eisenhower en Leeuwendaal) met een eigen chipactie aan bij dit landelijk initiatief van LICG en hanteren in juni een gereduceerd tarief voor chippen en registreren van honden en katten. Gemeente vervult hierbij geen enkele rol terwijl deze wel degelijk een nuttige bijdrage kan leveren door deze

chipacties te faciliteren, eventueel te financieren en inwoners hierop te attenderen. We treden met onze dierenklinieken in overleg om te bekijken op welke wijze we als gemeente kunnen bijdragen aan een toename van het aantal gechipte katten in Rijswijk.

Toename van het aantal gechipte katten in Rijswijk stimuleren in nauwe samenwerking met de dierenklinieken Eisenhower en Leeuwendaal, streekdierentehuis 't Julialaantje en de dierenambulance.

TNR methode verwilderde katten.

Voor het oplossen of voorkomen van problemen ten aanzien van verwilderde katten binnen de bebouwde kom kan de zogenaamde TNR-methode worden ingezet. Hierbij worden katten gevangen (Trap), gecastreerd of gesteriliseerd (Neuter) en weer teruggezet (Return). Omdat verwilderde katten in eerste instantie worden gezien als een zwefdier met een vermeende eigenaar is de gemeente wettelijk verplicht deze dieren 14 dagen op te vangen. Binnen deze termijn wordt bij veel katten al duidelijk of het gaat om verwilderde katten en of er kans is op socialiseren (nieuwe eigenaar). Zo niet, dan wordt de kat gesteriliseerd of gecastreerd en weer uitgezet in hun oude leefomgeving. Door de castratie of sterilisatie veroorzaken teruggeplaatste katten veel minder overlast, planten zich niet verder voort en zullen uiteindelijk door natuurlijk verloop uitsterven.

Zowel de dierenklinieken Eisenhower en Leeuwendaal, als de dierenambulance als het streekdierentehuis 't Julialaantje vragen zich af of er überhaupt een probleem met zwefkatten is in Rijswijk. Zij hebben daar geen meldingen of signalen voor ontvangen. De ervaring met TNR acties in Den Haag leert ons dat het van belang is om het hele traject financieel goed af te dekken en voor 100% van de zwefpopulatie te gaan en niet minder omdat die enkele zwefkat (vaak de sterkste en slimste die lastig te vangen is) weer opnieuw voor een toename van overlast kan zorgen door nageslacht wat hij / zij voortbrengt. Dat vergt dus een intensieve gerichte aanpak die goed moet worden georganiseerd en gecoördineerd. De dierenklinieken, de dierenambulance en 't Julialaantje hebben allen hun medewerking toegezegd mocht er in de toekomst toch een TNR actie nodig zijn in Rijswijk.

AV: zoek aansluiting bij de vangacties van zwefkatten door dierenambulance Den Haag met gebruik van de TNR methode.

Diergeneeskundige activiteiten

In een aantal dierenwinkels en tuincentra kunnen huisdieren worden ingeënt en medisch worden behandeld. De gerenommeerde dierenklinieken Eisenhower en Leeuwendaal hebben hun zorg hierover geuit daar vaak zeer jonge en onervaren dierenartsen worden ingezet om onder de prijs te werken en als publiekstrekker te fungeren voor de overige diensten van de winkel. Ze kunnen echter alleen de basisbehandelingen aanbieden en is er vaak geen mogelijkheid voor specialistische

behandeling, langdurende opname of het doen van moeilijkere operaties. De voorlichting en behandeling is vaak ook nog onder de maat, waardoor op termijn cliënten alsnog duurder uit zijn. Daarbij zijn deze dierenartsen buiten de openingstijden van die dierenwinkels en tuincentra niet beschikbaar. De dierenklinieken pleiten er dan ook voor om diergeneeskundige activiteiten niet plaats te laten vinden in commerciële bedrijven als dierenwinkels en tuincentra.

Geen diergeneeskundige activiteiten in commerciële bedrijven als dierenwinkels en tuincentra
--

3.4 Hobbydieren en schuilstallen

Onder hobbydieren verstaan we landbouwdieren die als hobby (zonder winstoogmerk) in kleine aantallen worden gehouden zoals: schapen, geiten, paarden, runderen, varkens en kippen. Het houden van hobbydieren is aan strengere regels gebonden dan honden en katten omdat zij besmettelijke ziekten als varkenspest, mond- en klauwzeer of vogelgriep kunnen oplopen. Voor de hobbydierhouder geldt in principe dezelfde regelgeving als voor de commerciële veehouder.

De meeste hobbydieren zijn kuddedieren en een weide met minimaal één soortgenoot is vanuit het oogpunt van dierenwelzijn het beste. Een weide alleen is echter bij bepaalde weersomstandigheden (volop zon of juist hevige regenval) onvoldoende en is het noodzakelijk dat hobbydieren ook een schuilmogelijkheid hebben met schone en droge ondergrond. Dit geeft voor veel gemeenten een dilemma met aan de ene kant een risico op verrommeling van het buitengebied door een wildgroei aan schuilstallen en aan de andere kant de noodzaak van schuilstallen voor het welzijn van de hobbydieren.

In Rijswijk zijn in het verleden diverse stukken gemeentegrond aan particulieren verhuurt / in bruikleen gegeven voor het houden van hobbydieren. Gedachte erachter was een nuttige bestemming te geven aan deze stukjes land. Ondertussen zijn er 50 geïnteresseerden die op een wachtlijst terecht zijn gekomen omdat formeel beleid ontbreekt. Daarbij schetst de nieuwe Wet Dieren een nieuw juridisch kader voor gemeenten waardoor aanpassing / herijking van de huidige handelswijze nodig is gebleken. Ambtelijk is hiertoe een voorstel geformuleerd met een visie en implementatieplan op het vraagstuk omtrent veeweiden en schuilstallen. Dit voorstel is in november 2016 in ontwerp door het College akkoord bevonden echter onder voorwaarde dat er ook nog een inspraak/participatieronde komt onder de gebruikers. Deze ronde is in december 2016 geweest en de reacties van de gebruikers zijn in het voorstel verwerkt.

Het eerder geschetste dilemma qua schuilstallen geldt in Rijswijk ook en zolang er geen vastgesteld beleid is, zijn de bestemmingsplannen leidend en maatgevend voor toewijzing of afwijzing van de aanvragen. De voorgestelde kruimelvrijstelling (met o.a. voorwaarden voor het plaatsen van schuilstallen) kan hiervoor een oplossing bieden als er de bereidheid is om vanuit bestemmingsplannen hierin mee te denken.

en mee te bewegen. Naar verwachting zal het college hierover in het 2e kwartaal 2017 een besluit nemen om de knoop door te hakken.

Besluitvorming voorgestelde kruimelvrijstelling veeweiden en schuilstallen

3.5 Kinderboerderijen

Kinderboerderijen hebben een recreatieve en educatieve functie en brengen kinderen én volwassenen in contact met diverse gezelschaps- en hobbydieren. Dit contact is belangrijk voor de bewustwording en het leren omgaan met dieren. Er kunnen zich echter ook gemakkelijk dierenwelzijn problemen voordoen op kinderboerderijen als het belang van het dier ondergeschikt wordt gemaakt aan die van de mens. Daarbij is niet iedere diersoort geschikt om op een kinderboerderij te houden en dient de verzorging in handen te zijn van een gediplomeerd en vakbekwaam medewerker. Er komt dus best veel kijken bij het verantwoord runnen van een kinderboerderij en daarom is het van belang dat er tussen gemeente en de kinderboerderij goede afspraken worden gemaakt die bij voorkeur worden vastgelegd in een overeenkomst.

In Rijswijk zijn er twee kinderboerderijen; “het Akkertje” en “de drassige driehoek”.

Het Akkertje

Kinderboerderij Het Akkertje ligt in de landgoederenzone tussen Rijswijk en Den Haag en heeft het Rijswijkse Bos als groene buur. De mensen die bij Het Akkertje de dieren verzorgen, in het restaurant of de huishoudelijke dienst werken, of voorlichting geven aan scholen, hebben een verstandelijke beperking. Ondersteund door begeleiders van Middin werken zij vol enthousiasme op 'hun' boerderij. Door dit werk krijgen zij de kans om zich te ontwikkelen op een manier die bij hen past.

In het archief is een overeenkomst gevonden die ondertekend is in januari 1996 door Stichting Schroeder van der Kolk en gemeente Rijswijk voor de duur van 10 jaar. Vandaag de dag beheert zorgorganisatie Middin kinderboerderij het Akkertje. Wat is er in de tussenliggende jaren gebeurd?

- 1997: Schroeder van der Kolk fuseert met SPC Sandhage tot de Compaan.
- 2007: De Compaan fuseert met Steinmetz zorg en onderwijs tot Steinmetz de Compaan 1.0.
- 2009: Steinmetz de Compaan 1.0 fuseert met de Singels en Paus Johannes XXIII tot Steinmetz de Compaan 2.0.
- 2012: Steinmetz de Compaan 2.0 verandert haar naam in Middin.

Bij iedere tussenliggende stap is de oorspronkelijke overeenkomst echter nooit aangepast of geactualiseerd en ondertussen al ruim 10 jaar verlopen. Daar er ten opzichte van de oorspronkelijke overeenkomst wel degelijk het één en ander is veranderd qua gebouwen, voorzieningen en de verdeling in taken, verantwoordelijkheden en kosten, is een nieuwe overeenkomst noodzakelijk. Om daarbij het dierenwelzijn op het Akkertje goed te waarborgen kan bij het opstellen

van deze overeenkomst gebruik worden gemaakt van de intentieovereenkomst van de SKBN (vereniging Samenwerkende Kinderboerderijen Nederland).

Overeenkomst kinderboerderij het Akkertje actualiseren tussen gemeente en Middin

De drassige driehoek.

De drassige driehoek doet zijn naam eer aan want het is het gebied tussen Jaagpad en Lange Kleiweg te midden van vaak zompige weilanden. Daar ligt al 30 jaar de kinderboerderij die ooit op initiatief van buurtbewoners is gestart maar toen deze initiatiefnemers vrijwel allemaal verhuisden dreigde definitieve sluiting. Om dat te voorkomen hebben twee fanatieke vrijwilligers (Anne Boting en Caroline van Leeuwen) het stokje overgenomen. Ondertussen levert de naastgelegen gelijknamige buurtvereniging stroom aan de kinderboerderij. De gemeente heeft budget beschikbaar gesteld voor voer en de dierenarts. Dankzij een bijdrage van het Provinciale fonds de Groene Motor en een bijdrage van het fonds de Groene Duim kon er ook geïnvesteerd worden om de faciliteiten en het terrein op te knappen. Steeds meer buurtbewoners en kinderen raakten weer betrokken bij de activiteiten en de kinderboerderij is door de inzet van de vrijwilligers echt nieuw leven ingeblazen.

De gemaakte afspraken tussen gemeente en de twee vrijwilligers zijn nergens formeel vastgelegd. Er is geen overeenkomst of andersoortig document waarin hierover iets terug te vinden is. Men regelt het onderling en dat gaat, naar eigen zeggen, al jaren goed. Voor alle partijen is het echter aan te bevelen om de afspraken wel formeel met elkaar vast te leggen om onenigheid over “wie is verantwoordelijk voor wat” in de toekomst te voorkomen. Ook hier kan gebruik worden gemaakt van de intentieovereenkomst van de SKBN.

Overeenkomst opstellen tussen gemeente en kinderboerderij de drassige driehoek

4. Landbouwhuisdieren

Landbouwhuisdieren zijn dieren die door mensen voor productiedoeleinden gehouden worden. Het gaat dan om vlees, vis, eieren, melk, wol of bont. Ruim 95 procent leeft in de vee-industrie (intensieve veehouderij). In deze bedrijfstak produceren zo veel mogelijk dieren zo veel mogelijk vlees, eieren, melk of bont, op een zo klein mogelijke oppervlakte, zo snel mogelijk en tegen zo laag mogelijke kosten. In de vee-industrie zijn dieren steeds verder doorgefokt op hoge productie. Ze worden heel klinisch, zeer dicht op elkaar gehouden op roostervloeren in een kale ruimte zonder afleiding en daglicht. De gezondheids- en gedragsproblemen die hierdoor ontstaan, worden gemaskeerd door antibiotica en andere medicaties en door het amputeren van lichaamsdelen zoals hoorns, staarten en het kappen van snavelpunten. Al sinds vele jaren is er in Nederland sprake van een toenemende schaalvergroting en intensivering in de veehouderij en hierdoor ontstaan er steeds

meer megastallen, waarin duizenden of honderdduizenden dieren op elkaar worden gehouden. Deze intensivering brengt problemen met zich mee op het gebied van milieu, volksgezondheid en dierenwelzijn.

In Rijswijk zijn er momenteel geen veehouderijen gevestigd die dieren enkel houden voor productiedoeleinden. Wel verpachten we een aantal weilanden (langs de Beatrixlaan) aan een veehouder gevestigd in gemeente Westland om zijn koeien op te laten grazen. Gezien eerder genoemde weergave van de problemen die intensieve veehouderijen met zich meebrengen op het gebied van milieu, volksgezondheid en dierenwelzijn, is ons er veel aan gelegen om toekomstige vestiging te voorkomen. Hiervoor kunnen we beperkingen in ons regime van bestemmingsplannen / omgevingsvergunningen opnemen zoals bijvoorbeeld het niet toestaan van de nieuwe vestiging van intensieve veehouderijen en het blokkeren van het omzetten van de bestemming 'grondgebonden agrarisch bedrijf' in de bestemming 'niet-grondgebonden bedrijf' of 'agrarisch bedrijf'. Concreet betekent dit dat de komst van alle vormen van intensieve veehouderijen hiermee worden tegengehouden.

Het voorkomen van de vestiging van intensieve vee industrie meenemen in de voorbereiding van de implementatie van de omgevingswet, ingaande 2019.

Naast het buiten de deur houden van bovengenoemde vee-industrie kunnen we als gemeente ook het goede voorbeeld geven met betrekking tot diervriendelijke productie en consumptie. De Dierenbescherming heeft vanaf 2007 het Beter Leven keurmerk ingevoerd voor productievlees met een drie sterrensysteem. (hoe meer sterren, des te diervriendelijker de productie) We kunnen er voor kiezen om enkel nog drie sterren vlees of scharrelvlees te serveren in het bedrijfsrestaurant en de keuzemogelijkheid aan te bieden voor een vegetarisch menu. Eenzelfde verantwoord aanbod van vlees en vegetarisch kunnen we ook hanteren bij gemeentelijke bijeenkomsten waar hapjes geserveerd worden. Daarnaast kunnen we als gemeente een stimulerende rol vervullen voor diervriendelijke consumptie richting onze maatschappelijke partners waar we een (subsidie) relatie mee hebben zoals sportverenigingen, culturele instellingen, welzijnsorganisaties, zorginstellingen en onderwijs.

Voorbeeldfunctie vervullen voor verantwoorde vleesconsumptie

5. Evenementen met levende dieren

Bekende voorbeelden hiervan zijn de circussen en de paardenmarkten maar bijvoorbeeld duiven loslaten op een bruiloft, een roofvogelshow of een levende kerststal vallen hier ook onder. In de laatste jaren is er bij evenementen of activiteiten met dieren steeds meer nadruk komen te liggen op dierenwelzijn hetgeen onder meer heeft geresulteerd in een landelijk verbod op (sommige) wilde dieren in circussen (Besluit houders van dieren artikel 4.14 bijlage IV september

2015) en de adviesnota “Paardenmarkten in Nederland” van de Raad voor Dierenaangelegenheden, waarin het welzijn van het paard centraal staat.

In Rijswijk vinden er sowieso geen circusvoorstellingen plaats. Navraag bij de collega's die vergunningen verstrekken voor evenementen leert ons dat als een organisatie een exploitatievergunning heeft dit inclusief het organiseren van exposities / tentoonstellingen is waarvoor geen aparte vergunning voor hoeft te worden aangevraagd. Zo kan het voorkomen dat er in Rijswijk evenementen worden georganiseerd waar levende dieren aan deelnemen zoals bijvoorbeeld Zoo Beestig in de Broodfabriek op 14 mei. Dierenwelzijn behoort een belangrijke afweging te zijn bij evenementen met levende dieren maar deze afweging wordt bij de vergunningverlening dus niet gemaakt.

Dierenwelzijn meenemen als afwegingsfactor bij het verlenen van een vergunning aan evenementen waar levende dieren bij betrokken zijn.

NB: Onze juridische afdeling heeft aangegeven dat in de Wet dieren artikel 2.16 uitgebreid wordt ingegaan op tentoonstellingen, wedstrijden, markten met levende dieren en we dit niet apart in deze beleidsnota hoeven op te nemen. Het is al bij wet geregeld en is het meer een uitvoering,- en handhavingsvraagstuk dan een beleidsvraagstuk.

6. Biomedical Primate Research Centre (BPRC)

Met het Biomedical Primate Research Centre (BPRC) heeft Rijswijk de dubieuze eer het grootste apenonderzoekcentrum van Europa binnen haar gemeentegrenzen te hebben. Het BPRC heeft een fokkolonie met in totaal ongeveer 1500 apen van waaruit jaarlijks tussen de 200 – 250 proefdieren worden geselecteerd voor biomedische / wetenschappelijke experimenten. De kolonie bestaat uit resusapen (1100 - 1200), Java-apen (150 - 200) en marmoset apen (150 - 200). De experimenten richten zich met name op ziekten die een ernstige bedreiging vormen voor de volksgezondheid zoals AIDS, malaria, hepatitis, multiple sclerose en tuberculose.

Dierproeven zijn aan regels gebonden en voor proeven met apen gelden extra beperkingen. Zo zijn sinds 2002 proeven op mensapen (zoals chimpansees, orang-oetangs en gorilla's) verboden in ons land. Ook het gebruik van dieren voor het testen van cosmetica is niet toegestaan. De Europese wet- en regelgeving dicteert dat proeven met apen niet zijn toegestaan, tenzij er overtuigende en dwingende redenen voor zijn vanuit wetenschappelijk of maatschappelijk belang. Voor apen geldt een vergelijkbare uitzondering in de Nederlandse Wet op de dierproeven: het “nee, tenzij principe”. Dat betekent dat apen alleen mogen worden gebruikt als er geen andere diersoorten kunnen worden ingezet, er geen alternatieven zijn, en het gaat om gezondheid ondermijnende of mogelijk levensbedreigende ziekten bij de mens.

Onlangs is het rapport “van aap naar beter” van het Rathenau instituut verschenen, die op verzoek van het Ministerie van OCW een verkenning heeft uitgevoerd over de mogelijke afbouw van proeven met apen. De opstellers van het rapport pleiten voor een geleidelijke afbouw van proeven met apen tot een volledig proefdiervrije innovatie in 2025. Het rapport is in februari 2017 aan de Tweede Kamer aangeboden. Aansluitend is er in EU verband een rapport opgesteld over nut en noodzaak van biomedisch onderzoek op primaten door de Europese onderzoekscommissie SCHEER dat naar verwachting in juni 2017 uitkomt en ook aan de Tweede Kamer wordt aangeboden. Naar verwachting worden beide rapporten gelijktijdig door de Tweede kamer behandeld.

Op het proefdiergebruik met apen in BPRC kunnen we als gemeente geen invloed uitoefenen, omdat de wet- en regelgeving uitdrukkelijk aan Europese richtlijnen en de Rijksoverheid is toebedeeld. Toch zijn we als gemeente betrokken bij de maatschappelijke en politieke discussie. Op 9 Mei is door diverse actiegroepen een petitie met 3814 handtekeningen aangeboden aan wethouder Borsboom om het BPRC te sluiten. Deze petitie is door het college doorgestuurd naar de Tweede Kamer als bevoegd gezag over BPRC. Op 18 mei heeft een grote delegatie van gemeenteraadsleden een werkbezoek afgelegd aan het BPRC. Zij zijn door de directeur geïnformeerd over de bedrijfsvoering van BPRC, en de mogelijke gevolgen van sluiting voor het welzijn van mens en dier. Een eventuele actievare rol voor gemeente is afhankelijk van de uitkomst van de behandeling in de Tweede Kamer.

Ongeacht die uitkomst kunnen we als gemeente wel een voorbeeldfunctie vervullen door proefdiervrije producten in te kopen voor schoonmaak en reiniging van kantoren en sanitair. Tevens kunnen we dit stimuleren bij onze maatschappelijke partners waar we een inkoop- of subsidierelatie mee hebben.

Voorbeeldfunctie vervullen voor het gebruik van proefdiervrije producten en dit tevens stimuleren bij onze maatschappelijke partners
--

7. In het wild levende dieren

7.1 Bescherming en behoud

Naast de dieren die gehouden worden door mensen hebben we te maken met de dieren die in het wild leven. In de Wet Dieren en de Wet Natuurbescherming is de intrinsieke waarde van dieren opgenomen die uiteraard ook van toepassing is op in het wild levende dieren. Het belang dat mensen hechten aan deze intrinsieke waarde wordt benadrukt door de vele initiatieven en organisaties voor bescherming en behoud van dieren in de vrije natuur.

In het groenbeleidsplan 2010 – 2020 “BomeNatuRecreatie” wordt al dieper ingegaan op de natuurstructuur van Rijswijk die zich kenmerkt door :

- de landgoederenzone (De Voorde, Te Werve, Rijswijkse Bos, Den Burch, delen van het Kruisvaarderspark, Huis te Veldepark, Julianapark, Scoonoord en Welgelegen) en
- de stadsparkzone (het Hoekpolderpark inclusief Schaaapweimolen, het Wilhelminapark, het Elsenburgerbos, “de agrarische driehoek” en de golfbaan).

In deze twee zones gaan natuur en recreatie hand in hand en staan in het groenbeleidsplan concrete voorstellen om de ecologische waarde van deze gebieden te versterken en daar waar mogelijk deze voor mens en dier met elkaar te verbinden. Naast deze twee groene zones leven er nog tal van dieren in het wild in het stedelijk gebied van Rijswijk en is er sprake van natuurbeleving dicht bij huis. In de aanloop naar het opstellen van de nota dierenwelzijn zijn er vanuit betrokken inwoners tal van suggesties gedaan om in het wild levende dieren in Rijswijk beter te beschermen. Ter illustratie:

PZ: nestelmogelijkheden “wagenwielen” voor ooievaars plaatsen op de braakliggende sportvelden achter het Kruisvaarderpark, meer nestkastjes ophangen in de parken, propageer dakpannen met nestmogelijkheden voor mussen, plaats een waarschuwingsbord bij de oversteekplaats op de Handelskade om het doodrijden van eenden en zwanen terug te dringen.

AV: diervriendelijke walkanten aanleggen zodat (jonge) dieren de kant op kunnen komen. De sloten beter schoonhouden van plastic en ander afval. Vogelkasten ophangen voor met name mussen en zwaluwen. Alleen vuurwerk toestaan op oud en nieuw en niet meer bij andere evenementen. Begroeiing van de waterkanten beter snoeien om toename ratten te voorkomen.

Daarnaast is onlangs het bijenconvenant vastgesteld voor behoud en uitbreiding van de bijenpopulatie in Rijswijk die een belangrijke rol vervult in de ecologische keten. Er wordt dus al veel gedaan in Rijswijk op het gebied van bescherming en behoud van dieren in de vrije natuur met als belangrijkste motieven:

- de intrinsieke en ecologische waarde van dieren in de vrije natuur en
- het bevorderen van de bio diversiteit in Rijswijk.

Bescherming en behoud van in het wild levende dieren is dus ons uitgangspunt voor dierenwelzijnsbeleid, tenzij.....

7.2 Jacht, beheer en schadebestrijding

Er zijn situaties waarin dieren in het wild niet beschermd worden maar juist bestreden. In de Wet Natuurbescherming wordt hier uitvoerig aandacht aan besteed vanuit het “nee tenzij principe” waarin bestrijding van in het wild levende dieren is verboden, tenzij:

- De volksgezondheid in het geding komt;
- De openbare veiligheid in het geding komt;
- Belangrijke schade aan gewassen (landbouw) ontstaat;

- Schade aan flora en fauna ontstaat;

In de Wet Natuurbescherming wordt een onderscheid gemaakt tussen jacht, beheer en schadebestrijding en om die reden maken we hetzelfde onderscheid in deze paragraaf.

- Onder jacht verstaan we het najagen, opsporen, vangen en doden van dieren voor recreatie, consumptie van vlees of het gebruik van bijvoorbeeld huiden en geweien.
- Onder beheer verstaan we het op peil houden van een populatie van in het wild levende diersoorten vanwege gezondheidsrisico's voor de dieren zelf of vanwege de overlast die ze (kunnen) veroorzaken.
- Schadebestrijding vindt plaats om schade en overlast die wordt veroorzaakt door in het wild levende dieren tegen te gaan en te voorkomen.

Het Rijksbeleid voor duurzame jacht is per januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming met als belangrijkste wijziging ten opzichte van de Flora- en faunawet, dat jacht enkel in relatie tot populatiebeheer en schadebeheer mag plaatsvinden. Om vanuit het oogpunt van populatiebeheer en schadebestrijding in het wild levende dieren te mogen verstoren of doden, dient er een faunabeheerplan opgesteld te worden waarin goed onderbouwd de noodzaak wordt aangetoond zodat er geen alternatieven mogelijk zijn en dat de goede staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Iedere provincie heeft een eigen faunabeheereenheid die zo'n faunabeheerplan opstelt die vervolgens door Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) wordt getoetst en door Gedeputeerde Staten moet worden goedgekeurd. Indien voor een initiatief dat niet is vrijgesteld de aanvraag ontvankelijk is en voldoet aan de wettelijke criteria dan wordt door ODH de vergunning of ontheffing verleend. Dit betekent in de praktijk dat er alleen ontheffing voor het doden van dieren verleend wordt als dit gemotiveerd kan worden om redenen van schadebestrijding of populatiebeheer. Deze motivatie moet voorzien zijn van een cijfermatige onderbouwing en vooraf getoetst worden. De benuttingsjacht (ook wel recreatieve jacht of plezierjacht genoemd) moet voortaan dus aan dezelfde strenge regels voldoen waardoor het dierenwelzijn beter is geborgd in de Wet natuurbescherming. In Rijswijk is jacht sowieso niet aan de orde omdat er nergens een open gebied van minimaal 40 hectare (gemeente)grond voor handen is, hetgeen een belangrijke voorwaarde is om überhaupt te mogen jagen. Populatiebeheer en schadebestrijding doen we wel in Rijswijk.

Konijnen

In 2013 is er in diverse natuur- en recreatiegebieden in Rijswijk een uitbraak geweest van de besmettelijk konijnenziekte Myxomatose en is er tussen provincie, gemeente en de politie overleg geweest voor het maken van afspraken voor bestrijding hiervan. In gezamenlijkheid is geconstateerd dat het beperken van het lijden van dieren onder de zorgplicht van gemeenten valt en om die reden is daar geen ontheffing vanuit provincie voor nodig. De ecologisch beheerder van gemeente Rijswijk heeft vervolgens middels handjacht aangetroffen zieke konijnen uit hun lijden verlost met

een genadeklap in de nek. In de afgelopen jaren zijn er jaarlijks honderden zieke konijnen middels handjacht uit hun lijden verlost en vormt de ziekte ondertussen een serieuze bedreiging voor de overlevingskansen van de konijnenpopulatie in het Wilhelminapark. Jongen van konijnen die de ziekte te boven zijn gekomen zijn resistent tegen de ziekte en mogelijk kan dit nageslacht zorgen voor een natuurlijk herstel van de populatie.

In het Wilhelminapark worden ook tamme konijnen gedumpt. Een tam konijn dat in het wild wordt losgelaten wordt beschouwd als een zwervedier en vanuit de zorgplicht moet een gemeente zwervedieren opvangen en verzorgen (zie eerder het Knaaghof). De tamme konijnen mengen zich met de wilde konijnen en hun nageslacht verwildert generatie op generatie qua uiterlijk en gedrag. Tamme konijnen die in het Wilhelminapark gedumpt worden en zich weten aan te passen aan -en te overleven in- hun nieuwe leefomgeving laten we met rust, onder andere om de kans op populatieherstel te vergroten. We beschouwen het Wilhelminapark dan als een natuurlijke opvangplek en zolang ze gezond zijn en blijven, laten we de natuur zijn beloop. Als een tam konijn echter ziek wordt aangetroffen dan geldt hetzelfde als bij een wild konijn en heeft de ecologisch beheerder de bevoegdheid om deze uit haar lijden te verlossen. Reden hiervoor is mede dat dierenartsen en dierenopvangcentra konijnen besmet met Myxomatose niet in hun kliniek willen hebben vanwege het grote besmettingsgevaar. De kadavers van de besmette konijnen worden om die reden dan ook direct naar de gemeentewerf gebracht voor vernietiging.

Tamme konijnen die aangetroffen worden in het Wilhelminapark laten we met rust zolang ze gezond zijn. We beschouwen het Wilhelminapark als hun natuurlijke opvangplek

Om de kans op het herstel van de konijnenpopulatie in het Wilhelminapark te vergroten kunnen we de leefomgeving voor konijnen verbeteren. Mogelijkheden hiervoor zijn bijvoorbeeld voldoende schuilplekken in te richten met snoeiafval, gedurende het broedseizoen (april, mei, juni) een aanlijnplicht voor honden van kracht te laten zijn en zorgdragen voor voldoende voedsel door aanplant van eetbare gewassen.

De leefomgeving in het Wilhelminapark voor konijnen verbeteren om de kans op herstel van de populatie te vergroten

Ganzen

Ganzen laten tussen de 8 – 15 minuten hun ontlasting lopen en met tientallen tot soms honderden ganzen bij elkaar kan dit al snel een dusdanige vervuiling van water en oevers tot gevolg hebben dat gezondheid van mens en dier in het geding komt. Om deze overlast / schade te voorkomen en te bestrijden in de recreatiegebieden van Rijswijk worden ganzen daar verjaagd en gelokt naar andere gebieden. Voor het verjagen heeft de ecologisch beheerder afspraken gemaakt met een Valkenier wiens havik de ganzen regelmatig verjaagd. Deze afspraken zijn onderling mondeling gemaakt en er staat niets van op papier. Voor het verjagen van ganzen met roofvogels is een ontheffing nodig van de faunabeheereenheid die deze ontheffing kan doorschrijven naar de Valkenier.

Ontheffing aanvragen voor de inzet van een Valkenier om de ganzen in het Wilhelminapark te verjagen.

Ganzen brengen ook schade toe aan flora en fauna en aan landbouwgewassen als ze in grote getale neerstrijken in weilanden en wateren en zich tegoed doen aan voedsel (gras) en andere weidevogels als grutto's en tureluurs verjagen en verstoren. Er zijn afspraken gemaakt in regio Delfland om de ganzenpopulatie te beheren en in Rijswijk dragen we daar aan bij door de ecologisch beheerder nesten en eieren van ganzen te laten verstoren. De ecologisch beheerder geeft van iedere specifieke ganzensoort het aantal verstoorde nesten en eieren door aan de faunabeheereenheid. Het college heeft op 30 mei besloten om voor het broedseizoen 2017 niet in te stemmen met de offerte van Duke Faunabeheer om de ganzen te vangen en te vergassen voor populatiebeheer en ook niet in te stemmen met het aanbod van de wildbeheereenheid om de ontheffing voor populatiebeheer van ganzen aan hen door te schrijven. Ter voorbereiding op het broedseizoen 2018 is het van belang een ganzenbeheerplan op te stellen. Hiervoor is contact gelegd met Peter van Poelgeest van Duurzaam Fauna Advies te Purmerend die door diverse partijen is aanbevolen als zeer ervaren en deskundig.

Ganzenbeheerplan opstellen ter voorbereiding op het broedseizoen 2018

PZ: voer de ganzen met anticonceptiemiddel

7.3 Hengelsport

De hengelsport is door de Rijksoverheid in de Visserijwet geregeld. Dit heeft tot gevolg dat gemeenten geen nadere regels ten aanzien van hengelen kan stellen. Om te mogen vissen in de Nederlandse binnenwateren is echter toestemming nodig van de visrechthebbende partij. Veel gemeenten zijn eigenaar van water en oevers en daarmee de visrechthebbende partij. Een groot aantal gemeenten hebben hun visrecht ondergebracht bij Sportvisserij Nederland die ernaar streeft om tot één landelijke lijst van viswater te komen met één VISpas voor iedereen. In Rijswijk is de huur en verhuur van het visrecht vastgelegd in een overeenkomst met de Rijswijkse Hengelsport Vereniging (RHV). De RHV is in 1952 opgericht en bestaat momenteel uit zo'n 300 – 400 leden. Ongeveer 85 – 90% van de leden is woonachtig in Rijswijk. De rest woont in omliggende gemeenten. Veel leden kennen elkaar en is er sprake van onderling goede sociale binding en sociale controle.

De overeenkomst

De overeenkomst met RHV is getekend op 2 april 2002 en is aangegaan voor een periode van 6 jaar en wordt van rechtswege telkens met eenzelfde periode verlengd, tenzij de verhuurder uiterlijk 8 maanden vóór het verlopen van de overeenkomst een nieuwe huurovereenkomst aangeboden heeft óf schriftelijk te kennen heeft gegeven dat de huurovereenkomst niet wordt verlengd. De overeenkomst wordt ook niet van rechtswege verlengd als de huurder voor het einde van de lopende overeenkomst schriftelijk aangegeven heeft bij de verhuurder de overeenkomst niet te willen voortzetten (art. 33 lid 1 Visserijwet). Het huurbedrag dat in 2002 is overeengekomen is jaarlijks geïndexeerd en door de Rijswijkse Hengelsportvereniging betaald. Een

gewijzigde overeenkomst moet door gemeente uiterlijk 2 september 2019 aan RHV worden aangeboden voor de nieuwe 6-jarige termijn 2020 - 2026.

De overeenkomst met RHV actualiseren en slimmer inrichten met bijvoorbeeld verwijzingen naar huishoudelijk reglement of website van RHV zodat wijzigingen jaarlijks in de ledenvergadering vastgesteld kunnen worden zonder openbreken van de overeenkomst.

De vispas

Men kan voor € 5,- een Stadsvisbewijs kopen waarmee uitsluitend in Rijswijk gevestigd mag worden met maximaal 1 hengel in de aangewezen viswateren. Vissen op roofvissen, het gebruik van een leefnet en nachtvisserij is in Rijswijk verboden. Voor het vissen op snoek en snoekbaars geldt een gesloten seizoen in specifieke wateren te Rijswijk. Wil men met 2 hengels vissen in Rijswijk dan moet men in het bezit zijn van de VISpas van Sportvisserij Nederland (te koop voor € 40,-) die op naam van de RHV is uitgegeven. Een VISpas uitgegeven op een andere naam is dus niet geldig in Rijswijkse viswateren. Met de VISpas kan men wel buiten Rijswijk vissen in de landelijke lijst van viswateren. De RHV is in onderhandeling met de hengelsportverenigingen van Den Haag en Delft om onderling voor de leden het vissen in elkaars wateren mogelijk te maken. Hier is echter nog niks definitiefs in besloten.

Handhaving

De politie werkt voor opsporing en handhaving samen met de handhavers van het Hoogheemraadschap Delfland en van gemeente. Sportvisserij NL heeft 6 federaties met ieders hun eigen (vrijwillige) controleurs. Rijswijk valt onder federatie sportvisserij zuidwest NL. RHV heeft een eigen meldpunt voor het melden van misstanden en zelf 2 controleurs waarvan één nog in opleiding is. RHV signaleert de volgende knelpunten op het gebied van handhaving:

- Gemeentelijk handhavers zijn niet gediplomeerd en eigenlijk zouden zij ook de opleiding moeten volgen en het diploma moeten halen.
- Er zijn veel verschillende partijen betrokken bij handhaving en er zou meer onderling contact moeten zijn voor afstemming van de controles en delen van kennis.
- Sommige grenzen van watereigendom zijn onduidelijk tussen Rijswijk en Den Haag en Rijswijk en Delft en dat maakt handhaving op die grensgebieden ook lastig.
- Poolse en Bulgaarse vissers zijn vaak wel in het bezit van de juiste vergunning maar hebben de neiging om gevangen vis mee te nemen (is verboden) en doen dit heel slim waar dus lastig op te handhaven is.

- Nachtvissen is verboden in Rijswijk maar dit handhaven is lastig vanwege het tijdstip en het gevoel van onveiligheid bij de RHV controleurs. RHV laat dit over aan politie die hier echter de mankracht niet voor heeft. RHV heeft vermoedens van nachtvissen in het Wilhelminapark.
- Handhaven in het Wilhelminapark is voor RHV controleurs sowieso lastig omdat zij met de auto niet bij het viswater kunnen komen en de controle lopend moet uitvoeren, hetgeen een groot oppervlak betreft.

Dierenwelzijn.

Op het moment dat een vis wordt gevangen gaat direct de zorgplicht volgend uit de Wet dieren van kracht, hetgeen inhoudt dat het verboden is om zonder redelijk doel bij een vis pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen. In de overeenkomst en de website van de RHV staat vrijwel niets over het in acht nemen van het dierenwelzijn cq. het voorkomen van leed bij vissen. Hier ligt een kans voor RHV om zich op dit gebied positief te profileren en benoemen zelf al tal van voorbeelden over een juiste behandeling van vissen om beschadiging en leed te voorkomen. RHV is het ermee eens om hier meer aandacht aan te besteden in voorlichting en bewustwording naar de eigen leden toe. RHV kan een voorbeeldfunctie innemen door hier vooruitstrevend mee om te gaan en het één en ander vast te leggen in het huishoudelijk reglement / bepalingen van de vispas / overeenkomst / website. Dit geeft ook handvaten voor de handhaving op het naleven van het dierenwelzijn.

Bij het opstellen van de nieuwe overeenkomst met RHV meer aandacht geven aan dierenwelzijn.

Regionale initiatieven

RHV is niet betrokken geweest bij het opstellen van het Visstandbeheerplan 2015 – 2019 van Delfland omdat RHV te klein is en in verhouding te weinig viswater onder haar hoede heeft. Het visstandbeheerplan is een samenwerking van grote verenigingen met grote wateren in beheer.

In 2016 is in Hoogheemraadschap Delfland een themawerkgroep Visstandbeheer en Visrechten gestart die zichzelf ten doel heeft gesteld om voor hun regio de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de visrechthebbende partijen (12 gemeenten waaronder Rijswijk en HHD) in beeld te brengen. Zij doen dat enerzijds vanuit hun verantwoordelijkheid voor een goede waterkwaliteit en anderzijds vanuit hun verantwoordelijkheid voor een gezond aquatisch ecosysteem. Een goede en gezonde visstand is daarvan één van de indicatoren. Het adviesrapport wordt naar verwachting in het najaar van 2017 door deze themawerkgroep opgeleverd.

RHV gaat meedenken / participeren in de themawerkgroep Visstandbeheer en Visrechten van Hoogheemraadschap Delfland.

AV: als voorwaarde voor visvergunning opnemen dat vissers geen haken, loodjes en visdraad achterlaten waar dieren / vogels door verwond kunnen raken.

7.4 Plaagdieren

Onder plaagdieren verstaan we ratten, muizen, wespen, kakkerlakken, zilversjes, muggen en dergelijke. Voor de bestrijding van plaagdieren gelden strenge wettelijke restricties die er op neerkomen dat er een algeheel verbod is op het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. In heel uitzonderlijke gevallen kan hier van worden afgeweken als:

- De plaag een duidelijk risico inhoudt voor de volksgezondheid én
- er een gedegen plan van aanpak ligt waaruit blijkt dat niet chemische bestrijdingsmiddelen niet het gewenste effect hebben gehad en bestrijding met chemische middelen als laatste mogelijkheid wordt ingezet én
- de bestrijding met chemische middelen wordt uitgevoerd door een daarvoor bevoegde en toegeruste partij.

In Rijswijk wordt conform deze strenge wettelijke restricties gehandeld in nauwe samenwerking met firma Lagerwey. (zie ook www.lagerweybv.nl)

8. Ruimtelijke ingrepen

Wanneer er binnen een gemeente plannen ontwikkelt worden voor ruimtelijke ingrepen of het voornemen bestaat werkzaamheden uit te voeren, dan is het belangrijk dat vooraf goed wordt beoordeeld of er mogelijk nadelige consequenties zijn voor beschermde inheemse diersoorten. De initiatiefnemer (dit kan de gemeente zelf zijn of een derde partij) is hiervoor verantwoordelijk. Tijdens de uitwerking van de plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden moet de initiatiefnemer het volgende in kaart (laten) brengen:

- Welke beschermde dieren- en plantensoorten komen in of nabij het plangebied voor?
- Leidt het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming?
- Kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden, dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing van verbodsbepalingen vereist?

Bovenstaande punten zijn van belang bij het opstellen van plannen en het verlenen van vergunningen voor activiteiten, zoals ontwikkeling van bouwlocaties, aanleg van wegen, kappen van bospercelen en natuurontwikkelingsprojecten. Het is van belang dat een inventarisatie wordt gedaan door een persoon of organisatie die capabel is om dit te doen en verstand heeft van het onderwerp.

8.1 Bestemmingsplannen

Van oudsher zijn gemeenten beheerder van de openbare ruimte en stellen zij bestemmingsplannen op met daarin voorschriften over het gebruik van de grond en de gebouwen die er op staan of komen. De gemeente moet bij het opstellen van een bestemmingsplan alle relevante belangen inventariseren en deze belangen tegen elkaar afwegen. De bescherming van dieren die in het plangebied voorkomen is hierbij één van die belangen. Is er sprake van beschermde soorten en wordt hun leefgebied aangetast, dan dient naar alternatieven te worden gezocht. Advies hiervoor kan worden ingewonnen bij de Provincie of er mitigerende maatregelen (vooraf vervangen wat gaat verdwijnen) of compenserende maatregelen (achteraf vervangen wat gaat verdwijnen) nodig zijn. Ter ondersteuning aan gemeenten heeft het Ministerie van Economische Zaken in het kader van het “actieplan implementatie Natuurwetgeving” drie instrumenten laten ontwikkelen: de Routeplanner, de Effectenindicator en de Maatregelenindicator soorten. Deze instrumenten geven inzicht in de stappen die gezet moeten worden wanneer de natuurtoets deel uitmaakt van de omgevingsvergunning.

Vleermuizen

Specifiek voor vleermuizen is op www.vleermuizenindestad.nl een uitgebreid handboek te vinden die antwoord geeft op de vraag "Hoe moet een stad worden ingericht om populaties van vleermuissoorten in de stad te behouden en te versterken zodat deze minder kwetsbaar zijn voor ingrepen in hun leefgebied?" Dit handboek is samengesteld voor beleidsmakers, stedelijk planologen, projectontwikkelaars en ecologen voor het verbeteren van de toegang tot kennis van:

- de aanwezigheid van verschillende vleermuissoorten in de stad;
- de ecologische functies van de stad voor vleermuizen;
- de mogelijkheden tot het behoud en verbeteren van de stad als leefgebied voor vleermuizen.

In Rijswijk vindt er uitgebreid ecologisch onderzoek plaats als het bouwplan afwijkt van het bestemmingsplan. Dat ecologisch onderzoek wordt dan uitgevoerd door een gespecialiseerd bureau en getoetst door een ecooloog van Movares en maakt onderdeel uit van de omgevingsvergunning.

Als het bouwplan niet afwijkt van het bestemmingsplan dan vindt er in Rijswijk een veel lichtere ecologische toets plaats en de gemeentelijke vakafdeling erkent dat dit eigenlijk vreemd is. Zij pleit er dan ook voor om in alle gevallen een zorgvuldige ecologische toets uit te voeren.

Bij alle plannen voor ruimtelijke ingrepen een zorgvuldige ecologische toets (laten) uitvoeren

Er zijn in Rijswijk twee gebieden met natuurstatus in particulier bezit, te weten: Park te Werve (25,39 ha) gelegen in de landgoederenzone en Vredenoord-Hoornbrug (1,74 ha) gelegen in de Vlietzone. Beiden behoren tot de Provinciale Ecologische HoofdStructuur (EHS).

Er is in Rijswijk één gebied met natuurstatus in gemeentelijk eigendom namelijk de Schaapweimolen (18 ha) in het Hoekpolderpark dat een rust- en broedplek voor vogels, vissen en amfibieën is en bedoelt voor natuurontwikkeling.

Rijswijk kent echter tal van andere gebieden die ook in aanmerking kunnen komen voor de status natuur (al dan niet in eigendom van gemeente) en we kunnen dit eventueel in de bestemmingsplannen van deze gebieden opnemen / vastleggen.

Gebieden die hiervoor in aanmerking komen de status natuur geven

8.2 Kapvergunning

Iedere gemeente legt in een bomenverordening vast welke bomen zonder vergunning gekapt mogen worden en voor welke bomen een kapvergunning moet worden aangevraagd. Deze regels kunnen dus per gemeente verschillen. De kapvergunning maakt onderdeel uit van de omgevingsvergunning die onder andere rekening dient te houden met de Wet natuurbescherming. Zo zijn er gemeenten die

om die reden in hun bomenverordening hebben opgenomen dat er gedurende het broedseizoen van vogels (tussen 15 maart en 15 juli) geen bomen gekapt mogen worden.

In de APV van Rijswijk staat niets opgenomen over het niet mogen kappen van bomen in het broedseizoen. (zie artikel 4.11 Omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstanden) Vanuit het oogpunt van dierenwelzijn de aanbeveling om de APV hierop aan te passen.

In de APV opnemen dat het verboden is om bomen te kappen in het broedseizoen

8.3 Verkeersmaatregelen

Gemeenten kunnen met het oog op het beschermen van (in het wild levende) dieren verkeersbesluiten nemen voor de wegen die door hen worden beheerd. Voorbeelden hiervan zijn ecologische bruggen en tunnels om leefgebieden op een veilige manier aan elkaar te verbinden, waarschuwborden te plaatsen of de maximumsnelheid te beperken om overstekende dieren te beschermen. Om kikkers en padden te beschermen kunnen maatregelen getroffen worden in goten en putten zodat ze niet meegevoerd kunnen worden of vast kunnen komen te zitten. (Stichting RAVON en stichting RIONED hebben hier oplossingen voor ontwikkeld) Om verstoring van dieren als vleermuizen en vogels tegen te gaan wordt in beginsel geen openbare verlichting in groenzones aangebracht. Daar waar toch verlichting aangebracht moet worden, wordt altijd diervriendelijke verlichting aangebracht op basis van de op dat moment ter beschikking staande kennis.

8.4 Water en oevers

Voor het beheer van water en oevers is er voor vrijwel alle taken een nauwe samenwerking met het Hoogheemraadschap Delfland (HHD). Er is daarbij een onderscheid te maken tussen water en oevers in eigendom van gemeente Rijswijk en in eigendom van HHD maar bij beide wordt er samengewerkt. Vanwege het verschil in eigenaarschap wordt er bij ieders wel een andere rol ingenomen en bestaat er een andersoortige verantwoordelijkheid. De onderlinge samenwerking en afstemming is goed en er wordt ook regionaal met buurgemeenten en HHD goed samengewerkt.

Baggerplan

Het baggeren van sloten is aan regels gebonden om rekening te houden met de aanwezige dieren en planten. Betreft het regulier beheer, gebruik en onderhoud in een gebied waarin uitsluitend algemene soorten voorkomen dan is een ontheffing (van het ministerie van Economische Zaken) niet nodig. Zijn er ook andere soorten aanwezig dan is een ontheffing ook niet nodig als er gewerkt wordt volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode. In ieder ander geval moet er een ontheffing aangevraagd worden bij het ministerie. Iedere gemeente stelt aan de hand van bovenstaande inventarisatie een baggerplan op met daarin opgenomen wanneer en hoe het best gebaggerd kan worden en op welke wijze leed bij vissen en andere dieren wordt voorkomen.

Zoals gezegd wordt er in Rijswijk nauw samengewerkt met het HDD bij het opstellen en uitvoeren van het baggerplan. Dit baggerplan heeft een cyclische doorlooptijd van telkens 8 jaar en wordt dit jaar geactualiseerd voor de periode 2017 – 2025. In het baggerplan is de ecologische waarde van het uitbaggeren terug te vinden met oog voor welzijn van dieren en planten. Een actueel voorbeeld hiervan is de drooglegging van de zwemvijver Wilhelminapark (om een andere toestroming te realiseren waardoor de waterkwaliteit is verbeterd) waarbij de vissen en andere waterdieren zoveel mogelijk zijn afgevangen en elders uitgezet.

Waterplan

Rijswijk heeft ook een waterplan dat tevens in nauwe samenwerking met het HDD is opgesteld en wordt uitgevoerd. Dit waterplan heeft telkens een doorlooptijd van 5 jaar en het huidige waterplan loopt van 2015 tot en met 2020. In het waterplan en het bijbehorende uitvoeringsplan is de ecologische waarde van planten en dieren eveneens terug te vinden met als voorbeelden; de inrichting van natuurvriendelijke oevers, de realisatie van natte ecologische verbindingzones (robuuster watersysteem) en de bestrijding / preventie van overwoekerend kroos op sloten.

PZ: trapjes voor kuikentjes bij te hoge walkanten. Nestmogelijkheden voor zwanen en meerkoeten midden in de sloot, meer vis uitzetten in het Wilhelminapark t.b.v. 15 aalscholvers, herstel van de doorlopende waterroute van de Rijswijkse vaart t.b.v. vis en zwemvogels, uitdiepen van meer sloten t.b.v. waterdieren en regenopvang,

9. Duurzaamheid en biodiversiteit.

Zie het Meerjarenplan Duurzame gemeente en het Groenbeleidsplan.

10. Educatie, communicatie en voorlichting

Er wordt al het nodige gedaan op het gebied van communicatie over dierenwelzijn maar ook dat zit versnipperd over tal van verschillende (social) media. Algehele aanbeveling is dan ook om in de nota dierenwelzijn een aparte communicatie paragraaf op te nemen met daarin een communicatieplan om dierenwelzijn beter en gericht onder de aandacht te brengen.

Aanbevelingen vanuit de inventarisatie:

Het team handhaving voorlichting geven in een bijeenkomst over dierenwelzijn en hun positie in de keten van handhaving / samenwerking met de politie.

Handhaver Visserijwet opleiding laten volgen en diploma laten halen.

Het thema dierproeven expliciet maken door tentoonstelling of voorlichting in de bibliotheek of als lesmateriaal in het (basis) onderwijs.

Kennis en bewustwording bij inwoners waar dierenleed te melden.